1;sta dagsprotokollet fört för sommarkursen vid Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad den 7/7 1944.

Närvarande: samtliga kursdeltagare se bilaga.

§ 1. Väckning och uppstigning kl. 8.15.

§ 2. Gymnastik kl. 8.30.

§ 3. Frukost kl. 9.

§ 4. Föreläsning av fröken Holgersson kl. 9.30 om Kvinnorna och samhället eller Kvinnorna som medborgare, vilket kan anses vara motto för skolan.

Kvinnorna böra bättre få syn på och förstå samhället och taga konsekvenserna av sin delaktighet däri. Nutiden tvingar oss fram till det mänskliga samhället,/samhälle=hålla samman/där människorna vilja göra sitt bästa, stödja, hjälpa och vara något för varandra. Härvidlag är det fråga om ett fritt samhälle i motsats till det tvångssamhälle diktatorerna söka påtvinga mänskligheten,som därvid sammanföres i grupper och nationer. Men som väl är,har det ännu ej lyckats, åtminstone ej överallt.

Har kvinnorna några särskilda möjligheter i och gentemot samhället, och med vad rätt tager hon del i skötseln av detta?

I stort sett ha männen hittills ensamma utformat samhället och ha misslyckats därmed. Samma olyckliga resultat skulle ha framkommit om kvinnorna varit ensamma därom. Båda behövas i lika stor grad, då ju samhället består av båda könen. Kvinnornas insats har varat under allt för kort tid och har utövats av för få kvinnor för att deras möjligheter skola kunna bedömas rätt.

Kvinnorörelsen är ny som yttre företeelse, men har som inre alltid existerat. Kvinnorörelsen har blivit politisk, därför att vi anse, att kvinnorna skola vara med och göra sig gällande på alla områden, såväl i den stora omgivande världen som i sin egen lilla,vilka ju båda äro beroende av varandra. Hon bör ju alltså få politisk makt, vilket ju är detsamma som att medvetet taga del i det som sker omkring oss i samhället.

Nu för tiden griper ju samhället in på det enskilda livet, och inget område är längre privat. Gemenskapen är vårt öde. Skall den bli en tvångsgemenskap eller en fri sådan? Ingen kan vara sig själv nog. Oberoende och självständighet gentemot andra människor överensstämmer icke med ett värdigt mänskligt liv. Man bör få utlopp för sitt frihetsbegär, man skall ha "sparkrum", men ej skada andras lika berättigade krav på frihet. Frihetsbegreppet är så väldigt ömsesidigt.

Ha vi kvinnor några möjligheter att få fram det fria, mänskliga gemenskapssamhället? Är det skillnad på mäns och kvinnors sätt att vara och reagera? Ibland har det sagts, att vi äro människor alla, och att ingen skillnad finns. I så fall hade ju den kvinnliga insatsen intet nytt att meddela. Om det finns någon skillnad i biologiskt eller andligt avseende är svårt att avgöra, men att miljön påverkat oss i olika riktningar är påtagligt.

Finns det någon skillnad i mäns och kvinnors åsikter och förmåga?

Det sägs, att vi äro småsinta, inställda på det personliga, kunna ej se i stort, utan se enskildheterna och detaljerna. Det är inte fel, att vi draga fram enskilda fall för att bättra det stora hela, som ju är sammansatt av detaljer. Det enskilda får inte utplånas för det helas skull. "Vad hjälper det en människa om hon vinner hela världen men tager skada till sin själ." - Vilken politisk insats skulle kunna vara större än just det, att ingen människas rättigheter får kränkas? Är det för stor idealism att sträva mot det målet? Säkert inte.

Ofta känna vi kvinnor oss olustiga inför det politiska livet, emedan vi inte finna de vanliga moralbegreppen gällande där. Därför mattas ofta vårt intresse och vi taga avstånd från politisk verksamhet i stället för att gå till storms mot dubbelmoralen. Samma lagar böra gälla i det privata livet, lika väl som i det offentliga livet.

Ungdomen är ivrig och vill se resultat. De äldre äro ivri-

gare på att någonting skall få börja att ske.

Livet är baserat på tillfälligheter, ögonblicket är vårt och skall levandegöras. Vår verkliga politiska chans är att kunna utnyttja det ögonblick vi ha.

§ 5. Kl. 11. Föredrag av fröken Holgersson om Protokollet och dess karaktär.

Som inledning talade fröken Holgersson om att protokoll skall skrivas så att det innehåller det väsentligaste av det sagda på ett klart och tydligt sätt och objektivt. Om man kommit fram till ett direkt beslut eller åsikt eller uppfattning om ett sakförhållande, bör detta ofrånkomligen framhållas. Ett protokoll bör skrivas så, att det sagda kan bevisas genom det skrivna, om delad mening uppstår.

Man skiljer på besluts- och diskussionsprotokoll. Det förra måste alltid skrivas, det senare kan utelutas vid stämma, då ju alla ha rätt att närvara.

Föreningslivet regleras genom dess medlemmar, då dess stadgar och styrelse äro reglementsenligt uppsatta och valda, och bilda då ett rättssubjekt. En styrelse t.ex. fattigvårdsstyrelsen har skyldighet att motivera sina beslut, då den ju har någon att stå till rätta för.

Landstinget såsom beslutande organ, behöver ej motivera sina beslut, men utskotten väl, Ett protokoll bör även innehålla, hur ett beslut fattas, genom acklamation /=genom tillrop/eller genom votering /=omröstning/.

Man bör antingen göra ett kortfattat sammandrag av varje persons diskussionsinlägg eller säga t.ex. att diskussionen var livlig samt efteråt namngiva alla, som bidragit därtill.

Tre frågor skola först och främst besvaras i ett protokoll, nämligen: 1. När hölls sammanträdet?

2. Var - " -
3. Med vilka - " -

Det s.k. huvudet i ett protokoll skall skrivas på andast halva raderna, för att man skall kunna skilja ett protokoll från ett annat och för att kunna sammanfatta mesta möjliga inom sam-

ma pärm.

Då en styrelses alla medlemmar äro närvarande, behövs ej namngivning. Skulle någon eller några vara frånvarande, angives i stället detta.

Därefter antecknas utsedda justeringspersoner. Ordförande har skyldighet att alltid taga del av protokollet. Härefter följa de olika paragraferna en efter en. Marginal bör göras samt titel för varje nytt spörsmål, vilket underlåttar läsningen och sökandet.

§ 6. Middag kl. 12.30.

§ 7. Avlämning av ransoneringskort kl. 1.15.

§ 8. Kaffedrickning kl. ½4.

§ 9. Sånglektion för fröken Stenhammar kl. 4. 1/Vaknen, 2/Fogelstadsången, 3/Vandringssång, 4/Tyska mässan, 5/Ode till glädjen.

§ 10. Föreläsning av rektor Hermelin kl. 5 om Historia.

Man låter ej alla folk vara med i historien utan blott kulturfolk i motsats till natur- eller primitiva folk. Numera anses detta särskiljande för grovt och i st. räknas alla folk, som ha ettskifferspråk, till historiska folk eller kulturfolk, ehuru inte heller detta är alldeles godtagbart.

Kultur betyder odling och avsåg i början den odlade täppa, där vi känna oss hemmastadda. I jämförelse härmed kallade våra förfäder hemmavärlden eller människans värld för Midgård till skillnad mot Utgård, den skrämmande värld de ej behärskade. Hjärtpunkten i en kultur är religionen.

Rektor Hermelin sätter mot primitiv kultur, andlig kultur, ej högre.

Primitivfolk ha ingen historia, därför att de äro så nära naturen och gå i samma spår, att man ej kan urskilja någon påtaglig förändring eller skede.

Människorna äro knutna till naturens stora kretslopp genom årstiderna och därmed ständig förnyelse, vari kärnan är är : Skall livet segra över döden? De primitiva folken äro

mera utsatta för denna strid - där de på alla sätt, genom fester, sång och spel, försöka hjäpla livet att segra just i skarven mellan ljus och mörker, torka och regn etc. Västerländsk kultur har hjälpt oss att undgå livsfaran att frysa injäl, att hungra, att mörkret skall övermanna oss, att Utgård skall tränga ut oss, men vi märka ej alltid nu längre, var gränsen går, var döden kommer. Våra största oförmågor äro inriktade på att tillverka förstörelseredskap. Maskinkulturen har bkivit för stor, vi ha glömt bort att leva, att uppleva den verkliga spänningen, som är livet och döden. Vi har befriat oss från känningen med livets yttersta villkor, så vi förnimma ej, då döden verkligen inträtt. Kanhända ha vi något att lära av naturfolken: Vördnaden för livet - som Schweitzer sade.

Att människan skapar eller odlar är hennes värde, hon upplever något och ger ifrån sig det med sitt märke på. Hon är med andra ord konstnär.

Tropiska bältet = det område, där solen står i zenit någon gång på året.

På var sida om det tropiska bältet ligga ökenområden, där de tidigare kulturerna uppkommit. Dessa områden ärc cfruktbara endast på grund av vattenbrist, men elimineras denna "skall öknen blomstra som en ros", och däri ligger hela kulturkampen.

Levande vatten = grundvatten från åder, som ej torkar ut.

Vid Eufrat och Tigris finnas bevattnade sandskikt i jorden, som tjänade till begrafningsplats för araberna och dit de buro sina döda hundratals mil för att begrava dem i levande vatten. "Jag skall icke törsta till evig tid."

§ 11. Kvällsmat kl. 6.30.

§ 12. Underhållningsprogram kl. 8.30. Sång av fröken Barbro Hermelin: 1. Jag älskar av Geijer

2. Höstsädet - " -

3. Natthimlen - " -

4. Bön för den elskcde av Kjerulf.

Uppläsning av fröken Tekla Wendt: Förklädd gud av Hjalmar

Gullberg. Uppläsning av fröken Scnottländer:

1. Veien av Grönbeck.

2. Barneaar - " -

3. Solsang efter det grönlendske - " -

4. Till en näktergal i Malmö.

Uppläsning av rektor Hermelin:

1. Till de ofödda av Katri Vala

2. Uppvaknande - " -

3. Gud och jag - " -

Slut för dagen.

Kajsa Dickér Kerstin Larsson

Fogelstad den 7/7 1944.

Protokoll fört vid Medborgarskolan i Fogelstad d. 8/7 1944.

§ 1. Klockan hade samtliga kursdeltagare samlats i föreläsningssalen, och där sjöngs unisont under ledning av rektor Hermelin sången: "Vaknen".

-före-

§ 2. Protokollet från gårdagens historieläsning upplästes och godkändes.

§ 3. Rektor Hermelin började så sin föreläsning, som denna dag handlade om ras och folk. Vi fick här veta, att vi kan tala om en västerländsk kulturkrets och en österländsk, skilda åt genom floden Indus. Vi spårar från denna gräns en utvecklingsström åt väster över Babylonien, Assyrien, Palestina, Egypten fram över de Europeiska rikena och vidare - än längre fram i tiden - till Amerika.

Men även åt andra hållet har kulturen i ett område befruktat kulturen i ett annat. Där nämna vi i ett sammanhang Indien, Kina, Japan.

Vi märker en avsevärd skillnad mellan västerländsk och österländsk kultur. Vi kan rent av tala om ett svalg mellan dem. Den senare är mer inåtvänd än den förra, och vi västerlänningar betrakta förvisso österlänningen som världsfrämmande. Österlandet har bevarat enheten mellan kropp och själ, då vi däremot har splittrat begreppen.

Ställer vi oss sedan den frågan: Vad är det som skiljer

raserna åt /ras må här icke förväxlas med folk/,måste vi svara, att det är en hel del yttre kännetecken ex. hudfärg, ansiktstyp etc. Av gammalt talar vi om vita, röda, svarta, gula och bruna rasen.

Till den vita rasen räknas Europas, en del av Amerikas och Australiens folk, likaså Indiens, Arabiens, Egyptens och norra Afrikas invånare. Den röda innesluter indianerna och den svarta negrer och negroider. Den gula omsluter kineser, japaner och mongolisk befolkning; därjämte samojeder och grönländare. Till den bruna rasen räknar vi till sist Söderhavsöarnas invånare.

Talar man om ett folk, rör man sig med en levande organism. Det är fyra element, som här först gör sig gällande: Land,språk, historia, religion, ävenså blod/släktskap/. Alla dessa element behöva ej nödvändigtvis vara med samtidigt, huvudsaken är dock det vi kallar kultur. Vi kan nämna: schweizare, judar och det i synnerhet mycket uppblandade spanska folket.-

Inom den vita rasen räknar vi olika språkgrenar: Semiter, hamiter, indoeuropéer.

Semiter: Judar, arabier, syrier, babylonier, assyrier.

Hamiter: Egypter, libyer och berber.

Indoeuropeér: Hinduer, indier, perser, greker, folk med samma tungomål, germanska språkgruppen, de som tala keltiskt språk. Vidare slaviska gruppen, serber, polacker, ryssar, bulgarer, tjecker, slovaker och jugoslaver.

Utanför dessa må så nämnas den finskugriska gruppen; finnar, ungrare, lappar, folk i baltiska staterna.

§ 4. Efter en kortare paus fortsatte föreläsningen, denna gång med begreppet samhälle som centralpunkt. Försöker man definiera ordet samhälle, kommer man närmast till en viss organisation för gemensamma ändamål med olika arbetsfördelning, där vi till slut är framme vid en viss rättsordning.

Religion och samhällsordning gör så ihop, att de ej kan skiljas. Urkänslan för ett samhälle är känslan för det ovanliga, en makt, guden, anden, en ovanlig sten eller ett ovanligt

träd, ett farligt eller ett nyttigt djur, en hövdingetyp, en människa i utomordentliga tillfällen. Den samlade maktladdningen, varav ett helt folk blir delaktigt, när sin höjdpunkt i festen, där heligheten omsluter allt. Där blir en livsuppladdning för hela året, som hjälper livet från död. Ordet helig ha vi fått från judendomen och det betyder avskild, här må det vanliga ej komma för nära. Se Jahre och dö .... Ja, man vågade ej ens använda gudens namn utan uttryckte detta genom omskrivning.

Ett annat ord, som vill uttrycka något liknande är ordet <u>tabu,</u> hämtat från malajerna och betyder märkt <u>med skärpa.</u> Samma föreställning, som vi så väl känna till från den judiska religionen om guden, som avskild boende i det allra heligaste och som ej fick nämnas vid namn, läser vi ut ur egypternas historia.

Farao betyder egentligen hus, konungens bostad. Farao hade den absoluta makten. Han var gud likvärdig. Han bestämde över liv och död. Han var oantastlig.

I senare tid kan vi också peka på romerska kejsardömet. Glansen av den romerske kejsaren tycks ej kunna plånas ut.

<u>§ 5.</u> Klockan 2 var kursdeltagarna åter samlade i föreläsningssalen. Här gällde det nu att under fru Gerda Lundeqvists ledning och med rektor Hermelin och författarinnan fröken Öhman som åhörare visa prov på välläsning.

Dessförinnan fick vi dock några praktiska förhållningsorder. Sålunda borde vi framför allt samla oss till lugn. Detta kan enbart lyckas, om vi koncentrerar våra tankar till diafragman. All spänning måste bort. God andhämtning är av vikt. Iaktta skiljetecknen. Vid punkt kan t.ex. tonläget skifta och ni bör se framåt i texten. Läsningen måste bli legato i allmänhet mer melodisk. Läraren måste artikulera ordentligt, skapa stämning hos åhöraren, som då finner mer nöje i att lyssna.

<u>§ 6.</u> Sista föreläsningen för dagen hölls av fröken Ebba Holgerson, denna gång i det fria. Protokollet från fröken Holgerssons föregående föreläsning upplästes och godkändes med några smärre justeringar.

§ 7. Så fick vi då några glimtar och råd, som rörde föreningsliv och mötesteknik. Det förra - föreningslivet alltså - bör ej vara skilt från vårt vanliga sätt att umgås med människor. Vi kvinnor bör lära oss förstå solidaritetens nödvändighet. Vi skall ej vakta kritiskt på varandra utan möta ovanan hos våra medsystrar med förståelse - lära oss att lyssna och få andra att inför oss känna trygghet, lust och värme.

De skäl, som kvinnor ofta andraga till sitt försvar att ej deltaga i det offentliga samhällsmaskineriet är ofta.

1. Jag är för blyg; jag vågar inte,
2. Jag kan inte,
3. Jag vill rå mig själv och min tid.

Dessa skäl kan smulas sönder i ganska hög grad. Det förstnämnda "jag vågar inte" måste bero på att vi är för rädda om det egna skinnet. Vi är rädda för kritik och vår egen prestige. Vi bör tänka mer på ärendet än på oss själva.- Vi skall bli sakliga. Den som är verkligt intresserad för en sak är även öppen och emottaglig för allt, som hör denna sak; man granskar, sovrar och suger upp. Och när man väl inhämtat kunskap faller skäl nr 2. En människa kan mycket mer än hon tror, och sätter hon så in 100-procentig kraft och vilja kan stordåd uträttas. - Det tredje skälet är för krasst. För visso är det av godo för en människa att kunna ge ut sig själv för andra och ej självviskt uppgå i det egna jaget. Så som vårt samhällsliv växt fram, där alla och en var är beroende av varandra måste vi känna ansvar och ta ansvar var och en i sin stad.

§ 8. På kvällen slutligen kom kursdeltagarna överens om att bilda en diskussionsklubb. En kommission utsågs, bestående av 5 personer. Fröknarna Nygren och Wentz, frunarna Dickèr och Viotti samt fröken Rehne. Denna kommittè skulle sålunda ha till uppgift att föreslå stadgar och utarbeta program för nästa sammanträde.

§ 9. Avslutningen gavs en festlig prägel. Det blev en hembygdsafton där några av kursdeltagarna fritt ur hjärtat och utan förberedelse delgav oss andra några glimtar från sitt vardagsliv el-

ler yrke, vilket allt mottogs med stor tacksamhet och förtjusning. Fogelstad som ovan.

Berna Hjälm. Regnhild Lindström.

Protokoll fört vid Mødborgarskolan vid Fogelstad den 10 juli 1944.

§ 1. Kursdeltagarna samlades kl. 9.30 i föreläsningssalen. Föregående dagsprotokoll upplästes och godkändes.

§ 2. Fröken Holgersson började dagens föreläsningar och talade över ämnet Svensk kommunal självstyrelse.

Kommunal självstyrelse har förekommit i vårt land sedan urminnes tider. Först i de små enheterna de så kallade byalagen. Sedermera utökades gemenskapen till att omfatta s.k. hundare eller härad. Dessa samhällsbildningar hade sitt forum där besluten fattades enhälligt och frivilligt och ansågs vara verkligt förbliktande.

Större enheter kom sedermera fylkena, folkländerna, landskapen, där olika rättsordningar uppstodo de s.k. landsskapslagarna, vilka upptecknades var för sig i de olika landskapen för att sedan under 1300-talet samlas till en för hela landet gällande lag. Följden av detta blev, att självstyrelsen till en viss grad inskränktes. Kristendomens genombrott i landet medförde nya möjligheter till självstyrelse. Då kom sockenbildningen till stånd, vilket medförde nya möjligheter för folkviljan, att åter göra sig mera gällande.

Godalismen höll också i vårt land på att bli en fara för självstyrelsen. Den räddades dock genom folkresningen under Engelbrekts ledning.

Under de följande århundradena samlades man till sockenstämma, där alla frågor avgjordes. En viss förändring inträdde på 1600-talet och 1700,talet genom de många kungl. stadgarna, som då utkommo.

1817 är ett år att minnas. Då bestämdes, att det skulle finnas kyrkoråd jämsides med sockenstämma. Från den tiden blev

det majoritetsbeslut. 1800-talet är ett av de märkligaste tidsskedena. Många märkliga folkrörelser ha sina rötter där. Liberalismen och socialismen böra nämnas. Då inrättades allmän folkskola och 1862 kom den nya kommunallagstiftningen till stånd. Den delade upp uppgifterna i två enheter, socknen och kommunen. Socknen blev då det, som gällde det kyrkliga och kommunen det borgerliga. För landsbygden infördes kyrkostämma och sockenstämma, och för städerna stadsfullmäktige och kyrkostämma.

De gamla landskapstingen nu kallade landsting uppstodo igen men kommu nu att omfatta länen. Där kunde lika frågor exempelvis hälsovården lösas i ett större sammanhang.

Senare har tillkommit s.k. kommunalförbund, där flera socknar sluta sig samman för att hjälpas åt med t.ex.fattigvård, brandväsende, polisväsende o.s.v., men därigenom minskas bestämmanderätten och med det också intresset för de olika kommunerna. Med kommun menar man ett område inom staten med staten reglerad och kontrollerad självstyrelse.

Samhället har genomgått revolutionerande förändringar flera gånger, såsom är kondesamhällets övergång i industrisamhället. Hos oss började göra sig märkbart i slutet av 1800-talet. Ju mer lika landsbygd och stad blev ju otjänligare blev den gamla kommunallagstiftningen. 1930 kom därför ny kommunallag till stånd, som från en början var tänkt som en översyn av den föregående men som under arbetets gång ledde till många reela förändringar. Den som stod för denna överarbetsning var landshövding Hammarskiöld. En sak av betydelse för oss att notera är, att kvinna numera ej har rätt att avsäga sig uppdrag därför, att hon är kvinna. Man genomförde en ännu skarpare gräns mellan kyrkan och den borgerliga kommunen.

Medlemskap i en kommun innebär både skyldigheter och rättigheter. Varje svensk medborgare skall ha nemortsrätt, för att kunna känna trygghet mot nöd. Man har skyldighet att betala skatt och ställa sig till kommunens tjänst i givna uppdrag.

Nu har samhället tydligt sagt, att det räknar med kvinnorna.

§ 3. Klockan 2 samlades 15 kursdeltagare i matsalen till lektion i välläsning för fru Gerda Lundequist, varvid genomgicks Lotta Svärd av Runeberg, Tiveden av Verner von Heidenstam och Guldkorn av olika författare.

§ 4. Eftermiddagens föreläsning inleddes med att gemensamt sjunga Sång till Fogelstad Medborgarskola, varefter Rektor Hermelin talade om tradition gent emot den makt, som framträder i ändrarvilja.

På intet område är dessa makter så starka som på religionens. Den absoluta härskarmakten kräver en absulut arbetstjänst av sina undersåtar, och som blir till trältjänst. Så var det i Egypten, när de stora pyramiderna byggdes och folket, både egyptier och judar indelade i stora arbetslag ibland utgörande tillsammans 250.000 man, tvingades till trältjänst. Balsameringen av en Farao var en mycket viktig sak och skedde för hans gudom skulle bevaras. Judarna fördes från träldomens land till Sinai, där de mottogo lagens bud av Jahre. Folket lovade med en mun att hålla lagen och sade:"Efter alla de ord Herren har talat vilja vi göra." Efter offer tog Moses förbundsboken och föreläste den för folket, som på nytt försäkrade: "Vad Herren har sagt vilja vi göra och lyda." Därefter skedde beseglingen med blodet. Så hade en ed, som aldrig kunde brytas, avlagts, och en lag, som aldrig kunde ändras, beseglats. Så förenades det judiska folket genom lagen och denna gemenskap framträder åter särskilt stark efter fångenskapens tid i Babel. Lagen från Sinai var den absoluta lagen, som inte kunde ändras och kring den byggdes den märkliga judiska kulturen upp. Ännu i våra dagar efter cirka 3000 år efter lagens utgivande, följa ortodoxa judar den på Sinai givna lagen.

Tradition håller ett folk samman. Så är det för oss med julen. Bara det rörs vid julstämningen, så äro vi alla med. Allt som

ligger i traditionen hur dyrbart och omtestligt är det inte! Men helt plötsligt tycker vi på ett annat sätt, och så måste det sägas ut. Ändrare kunna vi alla vara någon gång. Hela folk kunna vara ändrare. Somliga människor ha mer av ändrarläggning än andra. I historien kan man se, hur ändrarmänniskor resa sig upp. Ofta äro de ensamma människor, som säga: Gör med mig vad Ni vill, men detta måste jag säga."

I det judiska folket framträdde en man, som mer än någon annan sagt sitt ord mot traditionen. Det var Jesus från Nasaret.

Han talade en gång om arbetare i vingården, och hur husbonden gav de sista, i elfte timmen anställda arbetarna, samma lön, som de fingo, vilka arbetat hela dagen och svarade den missnöjde: "Min vän, jag gör dig ingen orätt. Har jag icke rätt att göra, som jag vill med det som är mitt? Eller skall du med onda ögon se på, att jag är god?"

En annan gång berättar han, om den barmhärtige samariten för en lagklok, som ville veta, vem dom man skulle räkna som som nästa, och då kommer Mästaren med slutklämmen i frågan: "Vem synes dig hava varit den mannens nästa, som hade fallit i rövarehänder?" Den lagkloke, som inte ville svara: "Samariten," svarade i stället: "Den som bevisade honom barmhertighet."

Sedan är det underligt, att vi gått i 2000 år och kallat oss för kristna. Det som Han tyckte mest stängde ute från Guds rike, det har alltid tassat i Hans spår och velat kalla sig kristet. Fariseismen har alltid velat kalla sig kristet.

Den helige Franciskus fann i mitten av 1300-talet evangeliets rikedomar och gjorde dem åter levande i sin förkunnelse. Där han gick fram blev plötsligt liv och blommor och fåglar. Han är en obeveklig ändrare.

När Jesus sista gången är samman med sina lärjungar aftonen före korsfästelsen och äter och dricker med dem, är det slut med det gamla förbundet. Förut gällde det Israel, men nu kommer det att gälla alla. Gudsriket blommar upp överallt,

därför att Gud finns överallt.

Mot den gamla världen och den absoluta despotismen bryter tre makter fram.

1. Grekland.
2. Mästaren från Nasareth och
3. Germanerna, med sin självfallna övertygelse om att lagen göres på tinget.

Livet är ständigt rörligt och bryter mot traditionen.

§ 5. På aftonen samlades kursdeltagarna i biblioteket och fröken Kirsten Schottländer läste på danska tre av Andersens sagor.

Fogelstad som ovan

Linnéa Klingmark. Anna Andersson.

Protokoll fört vid Medborgarskolan vid Fogelstad den 11 juli 1944.

§ 1. Kursdeltagarna samlades kl. 9.30. i föreläsningssalen och där sjöngs unisont "Stark stige sången" under ledning av rektor Hermelin.

§ 2. Protokollet från föregående dags historieföreläsning upplästes och godkändes.

§ 3. Rektor Hermelin föreläste: Kristendom är den religion, som låter oss uppfatta Guds rike, den som mest frigör alla livsbegrepp. Tro är att se på livet med klara ögon. Det ovanliga kan bryta fram hos vilken människa som helst, när som helst. För Jesus fanns intet, som hette, att man skulle bli kristen - det var man. En människa med öppen famn har kristet liv. När det ovanliga bryter fram - är det Gud, Man kan känna: i går var jag en trasa - i dag kan jag. I våra levande stunder äro vi alla naturs nälla. Men vi vill tro, att om vi försöker vara snälla, infinner sig Gud, men tanken och viljan till goda gärningar måste komma spontant.

Paulus och Luther ha haft en bestämd upplevelse, därför ha de påverkat människorna av en känsla av att en omvändelse måste ske. Det är en fara att kristendomen sagt: så här är Gud och icke annorlunda. Gud är stor och överallt; människan bör se som ett barn, give och taga som ett barn.

I vår kulturkrets råka vi på det hellenska folket, med ett gemensamt språk, trots splittring i en massa småstater. Hellenska kulturen sträckte sig öster ut över mindre Asien och väster ut över delar av nuv. Italien. Hellenen ha ett ord - språkobegåvad - barbar. Alla hellener förstod varann.

Varje stad hade sin gudom men det fanna en gemensam helgedom för alla hellener - Olympia - som låg mitt på Peloponesus. Levs dyrkades här med stora fester -folklekar -. De största kallades Olympiska spelen, hölls första gången på 700-talet, sedan vart fjärde år, då full fred rådde över hela Hellas, för att alla skulle vara med. Fackellöpning, är en gammal tradition, den som segrade tände den nya elden. Den andra gemensamma tempelplatsen var Delphi, oraklets stad, där Apollon, solens - inspirationens gud dyrkades. Guden talar genom en prästinna, delphiska oraklet, som sitter på en trefot med en lagerkvist i handen. Orakelspråket är gemensamt för många folk, Pythra var den tidens mest kända orakel.

Diktningen håller hellenerna samman. Deras största diktare är Homerus. Grekiska språket skiljer sig från andra språk genom sin sublima enkelhet och har trängt in i alla språk - ord på politikens - medicimens - psykologens m.fl. områden äro lånade från grekiskan. De europeiska språken ha varit fattiga, saknat ord för ex. historia, hygien och alltså lånat från grekiskan.

De stora diktverken äro Iliaden och Odysséen. Illiaden handlar om en tid i Greklands historia, då en del av de små staterna förenades under en gemensam hövding. Här skildras striden mellan Hellas och Troja, mellan tidens största kämpar. Akilles skändar Hektors lik och den stora striden står om Akilles själ. Människor och gudar kämpa om Akilles själ och dikten slutar med ordet- Hektor. Homeros skildrar människornas värld, men det finns en lika aktiv värld - gudarnes - som aktivt ingriper i människornas värld. Homeros talar om gudarnes värld, icke som han hittat på det, utan - så här måste det vara, så som han såg det.

Föreläsningen avslutades med att deltagarna gemensamt läste

första strofen av tredje sången.

§ 4. Kl. 2 samlades 11 deltagare i föreläsningssalen till lektion o. välläsning för fru Gerda Lundequist,varvid genomgicks "I Svedenborgs trädgård,"Snolsky och"Bjärkbackamor" av Kerstin Hed och "Vårregn" av Selander som av prins Wilhelm.

§ 5. Kl. 17 höll fröken Holgersson föreläsning i matsalen: Om våra möjligheter att tala. Felet är att vi tänker oss som talare i stället för att ta talet som det kommer. Man kan i allmänhet lära sig mycket, men den erfarenhet man ej kan lära är den erfarenhet man skaffar sig genom att deltaga i arbetet för en sak.

Man är rädd för att komma av sig. Att skriva upp allt räcker kanske inte tiden till. Anförandet skall ej vara en skrift, som man läser upp. Det gäller inte att tala för människor det gäller att tala med människor, att skapa kontakt. När vi väljer ämne, skola vi ge oss ej in på något, som är oss främmande, som ej är vårt eget. Vi kunna lära oss saker av andra människor, men vi måste omvandla det till vårt eget och då vi verkligen veta något om en sak, veta vi vad som är väsentligt eller oväsentligt. Då händer det ej, att vi tappa bort det viktiga - man kommer ej av sig. Vet vi något om saken, kunna vi också soffra stoffet.

Man måste ha verklig tid för att förbereda ett föredrag. Hur gör man, när man bygger upp ett föredrag? I skolan gjordes en dispertion.Föreläsaren ansåg disputionen ej nödvändig utan tillrådde att skriva så mycket man kan och sedan eventuellt reda upp sitt manuskript.- Disputionen kommer efteråt. Skriv konsekvent talspråk. Man måste sätta sig in i, vem man skall tala till och i vilken situation. Människorna längta tillbaka till det naturliga, det personliga. Om ett föredrag skall lyckas måste kontakt uppnås. Det finns många olika sätt att uppnå kontakt. Man bör ej ha sitt koncept så fastlåst, att man ej kan ändra det. Det gäller ett människoöte, att från början fånga

intresset. Det kan göras på många sätt. Ellen Key t.ex. talade ytterst tyst i början och skapade på det sättet uppmärksamhet. Under alla omständigheter måste man visa intresse för människorna, och ha aktning för auditoriet. Rampfeber är ett utslag för respekt för auditoriet.

Man kan behandla visst manuskrift på många sätt. Skriva ut det helt, eller ha stödjepunkten över vilka man talar och låta stunden och människorna tvinga fram olika färg på föredraget. Föreläsaren rådde till att använda små papper, varnade för att hålla papperen i handen , att ej bli för långrandig. Genom att se på dem längst bort avgöra, hur högt man behöver tala. Framför allt bör man ge sig tid att se på de människor man talar till. Många föredragshållare sluta med citat. Om citatet är valt så, att det sätter pricken över iet kan det vara bra, annars kan det vara farligt att använda. Helst skall slutet vara sådant, att det tvingar åhörarna att höra på med intresse hela tiden. Om ett föredrag blir lyckat eller ej beror inte bara på föredragshållaren själv. Man kan ej begära, att föredragshållaren skall stå hur som helst, man måste tänka på att göra det så bra som möjligt, föl. ex. varmt, ljust och utluftat.

§ 6. Kursdeltagarna samlades 19.45 på föreläsningssalen till en diskussionsafton.

En kommitté på fem personer hade utsetts, som inom sig hadebildat en interimstyrelse nes fr. Viola Nygren som ordf., fr. Helga Wintz sekreterare och fröken Klara Blom kassaförvaltare.

§ 7. Ordföranden hälsade de närvarande välkomna till kvällens diskussion.

§ 8. Stadgarna till klubben framlades och godkändes. Klubben erhöll namnet Fägelflykt.

§ 9. Programmet för klubbens första möte fastställdes.

§ 1. Program vid klubbaftonTisdagen den 11 juli kl. 19.45. Lokal föreläsningssalen. Hälsningstal, konstituerande möte, "appel", diskussion över ämnet:"Vad innebär utan kvinnor inget folkstyre." Samkväm och avslutning.

§ 2. Ordf. fr. Viola Nygren yttrade i sitt hälsningstal bland annat: Hur det finns alltid något rum i världen, där vi känna oss särskilt hemma, ett rum som vi kunna kalla Midgårds. Just nu ser jag de stora kvinnoskarorna här. I kväll känner jag riktigt att vi riktigt hör ihop, i kväll skola alla ge och ta emot . Ge och ta. Ge av oss själva och ta emot av oss andra.

§ 3. Sekreteraren framförde en"appel".

§ 4. Fröken Elisabet Thamm inledde dagens diskussion. Hon yttrade, att ett nytt skede började då kvinnorna fingo rösträtt. Då låg det resolution i luften. Med rösträtt trodde kvinnorna, att de skulle vinna mycket, men det blev ej så mycket, av vad de tänkt sig. Två riktningar utkristalliserade. sig bland kvinnorna. Den ena ansåg, att kvinnor och män voro varandra lika. De tyckte att kvinnorna skulle vara solidariska mot partiet. Den andra riktningen framhöll, att kvinnorna hade en egen insats att göra för samhället. Den Broméska linjen, som innehöll lojalitet för och solidaritet med männen segrade. Följden blev att det inte blev så många kvinnor, som kommo med i det praktiska livet trots rösträtt. Endast två kvinnor kommo in i riksdagen vid första valet efter rösträttens införande.

I detta valår har åter en appel sänts ut för ökad kvinnorepresentation. Doktor Andreé har framlagt ett förslag, som utarbetats så, att för varje plats, som tillsättes i nämnder och styrelser, en man och en kvinna skola placeras. Till sist yttrade fröken Thamm, att i sådana övergångstider, som vår tid är, kan de stora förändringarna ske, bara man kan gripa tillfället. Därför måste vi göra oss färdiga till dagen, som kommer, kanske förrän vi ana.

En mycket livlig diskussion vidtog med flera talare och inlägg.

§ 5. Ordf. avtackade föredragshållaren och mötesdeltagarna och därefter följde samkväm. Fogelstad som ovan.

Anna Bodén. Hulda Cederlund.

Protokoll fört vid Medborgarskolan,
Fogelstad, onsdagen den 12 juli 1944.

§ 1. Kl. 9.30 samlades kursdeltagarna i föreläsningssalen. Föregående dags protokoll upplästes av fru Hulda Cederlund och godkändes.

§ 2. Fröken Holgersson började sin föreläsning om vår kommunala självstyrelse med att förklara, att tiden ej tillät en grundligare utläggning av detta stora ämne, men att var och en kan läsa därom i kommunallagarna. Vi skulle nu se, vad som förekommer under ett år i det kommunala livet.

3 ordinarie sammanträden hålles under året i såväl kyrkliga som borgerliga kommunen. Vid det första sammanträdet, som hålles under mars eller april för den borgerliga och under maj för den kyrkliga kommunen beslutes om ansvarsfrihet för föregående års räkenskaper och förvaltning. Sedan man tagit del av revisionsberättelsernana från de olika nämnderna och styrelserna. Om fel föreligger och ansvarsfrihet ej kan beviljas kan beslutas om tilläggsrevision. Revisorerna väljas för nästkommande år. De ha rättighet att när som helst ha tillgång till kommunens räkenskaper, men det är tyvärr så, att detta ej sker förrän vid årsrevisionen. Förutom kassor skola även protokoll och handlingar granskas. Man kan fordra auktoriserade revisorer. De valda styrelsemedlemmarna är tillsammans med kassören ansvariga för kassan.. Kommunerna kunna numera försäkra sig mot förskingringar. En kassör äger ej rätt att blanda ihop flera kassor och får ej heller låna från en kassa till en annan. Medlen skola insättas på bank, så att de ge ränta. Numera användes postgiro i stor utsträckning, där t.ex. statsbidrag alltid insättas. Härigenom vinnes kontroll och trygghet. Det har tidigare varit en princip att ej spara för kommande behov, man fick ej fondera. Men man fick ta upp långfristiga lån, som även en kommande generation fick stå för. Enligt nya kommunallagen ändrades bestämmelserna om fondering. Man skiljer på"särskilda","allmänna" och "tillfälliga" fonder. I de särskilda fonderna får man fondera för alla möjliga behov. I allmänna fonder har man rätt att samla pengar, som ska användas till skattutjämning. I tillfälliga fonder läggas kapital, som man på ett eller annat sätt erhållit och

vill spara. Kommunerna kunna även i tider av högkunjuktur ta ut skatt och fondera för kommande tider. Numera tas endast kortfristiga lån av såväl stat som kommun.

Vid det första sammanträdet i borgerliga kommunenutses en valnämnd för de val, som obligat propotionella, nämligen till riksdagens andra kammare, till landstinget, till kommunal- stads- och kyrkofullmäktige. Länsstyrelsen tillsätter ordf. i valnämnden.

Vid det andra sammanträdet eller stämman, som hålles i okt.nov. göres statenbudgeten upp. Uppgifter ha inlämnats från styrelser, nämnder och verk till kommunalnämnden på landet och drätselkammaren i stad att av dessa sammanställas och överarbetas. Dessa uppgifter skall tillsammans med taxeringsnämndens uppgifter ligga till grund för budgeten. Förr ansågs, att kvinnorna ej passade i nämnder, som hade ekonomien om hand. Men i stället kan man väl säga, att just i dessa uppgifter kan kvinnan anses synnerligen lämplig med sin stora erfarenhet från hemmet och andra arbetsområden, där hon lärt sig, vad som är nödvändigt och vad som kan undvaras. Den allmänna ekonomiska förvaltningen går ytterst ut på att hjälpa den enskilde. Det tredje sammanträdet hålles i december månad, varvid förekommer val och är därför ett synnerligen viktigt sammanträde, då det är vårt högsta utslag för vår medborgarrätt. Många val gäller för fyra år, men halva antalet ledamöter väljes vartannat år. Varje år väljes taxeringsnämnd och revisorer. Kommunalfullmäktige väljes då invånarantalet i en kommun överstiger 700. Före 1938 var motsvarande siffror 1500. Man har dock rättighet att välja fullmäktige även om invånarantalet ej går upp till 700. I fullmäktigeinstitutionen ligger en större trygghet vid frågornas behandling. En grupp, som i förväg sammangaddat sig, kan vid en stämma med lätthet driva sin vilja igenom i en fråga, som intresserar dem. Men i och med det att man väljer fullmäktige, tar man ifrån de övriga medborgarna möjligheten att delta i frågornas behandling. Man måste komma därhän, att intresset hos de <u>många</u> hålles levande, annars är vi framme vid diktaturen, klickväldet. Mot denna fara bör ställas en allmän opinion, som reglerar klicken. Diktaturfaran kan hota

demokratien från flera håll, t.ex. genom ett majoritetsparti. Frå-
gornas utgång är där klara på förhand genom att det blivit en par-
tisak. Hur ett ärende kommer upp och går till fullbordan. Ett ä-
rende kan läggas fram direkt för stämman men får ej avgöras utan
remitteras till ett annat forum för att förberedas. Däremot kan
det debatteras och då blir en remissdebatt. Är det ett fullmäk-
tigesammanträde vill man ha skrivna motioner, som sedan hänskjutas
till de förberedande organen.

Till de förberedande organen hör kommunalnämnden på landet och drätselkammaren i stad, som äga rätt att av- eller tillstyrka inkomna ärenden, ha tillsyn över andra organ att de fungera enligt lag. Dessutom ha de hela den ekonomiska apparaten om hand. De äro också verkställande organ. Till andra förberedande och verkställande organ räknas fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd etc.

En stämma eller ett fullmäktigesammanträde ska i god tid utannonseras och kungöras och ärendena meddelas. Förhållandena mellan beslutande och verkställande organ har reglerats så, stt de ha en fri ställning gent emot varandra i kommunen.

Ytters är det staten, som bestämmer över de olika styrelserna och nämnderna genom sina lagar. - Vad som gäller den borgerliga kommunen gäller i stort sett om den kyrkliga. Det som skiljer är, att främmande trosbekännare ej äga rösträtt, inte heller den, som begärt utträde ur statskyrkan. En kyrkoförsamling behöver ej vara territoriell.

Kyrko - och skolråd.

Så snart en kommun har fullmäktige ska alla skolärenden övergå på kommunen, som då har att tillsätta skolstyrelse. En sådan kan tillsätta lärare och går direkt till fullmäktige med sina för-
slag. En kommun, som ej har fullmäktige, har skolråd, som är förberedande organ för kyrkostämma. Om flera församlingar går ihop om allting, som gäller det kyrkliga området, kallas det kyrklig samfällighet. Detta får ej förväxlas med gemensam kyrkostämma i samma pastorat. Tendensen att sammanföra mindre enheter till större har man gjort här.

Kommuner med självstyrelser måste uppfylla vissa minimikrav

men kunna göra mera utöver dessa i mån av ekonomiska tillgångar. I socialvårdskommitteńs betänkande föreslås att skilja de sociala ärendena från kommunen och bilda ett nytt organ för dessa, som då skulle omfatta större områden. Går detta igenom får den kommunala självstyrelsen ett grundskott och kan ej mera resa sig. Riksdagen har också begärt utredning hur saken skulle ställa sig för de små kommunerna. Förändringar får nog ske på ett synnerligen varsamt sätt, så att vi i fortsättningen kunna känna ett levande intresse intresse i ett levande samhälle.

§ 3. Kl. 14 samlades 15 av deltagarna till läsövning för fru Gerda Lundequist. Tiveden av Verner von Heidenstam och Lotta Swärd av Runeberg genomgicks med övningar i uppställning och gester.

§ 4. Kl. 17 samlades kursdeltagarna i föreläsningssalen för Rektor Honorine Hermelins föreläsning.

Det märkliga med den splittrade, Hellenska världen är att där fanns självstyrelse. Grekiska ordet härför Autonomi /Autos-själv, nomos-lag/ d.v.s. ordet för helig lag. Vi själva ge oss lag.

Efter erövringen av kringliggande områden och underkuvande av dess folk framträdde dispotismen. Det grekiska ordet despotos - herre i huset. Kvinnor voro ej med om att fastställa lagen, autonomin.

Det grekiska ordet demokrati, Demos-folk, kretein-härska. Folket härskar, folkvälde. I ordet Demos ligger samma ton som då vi säger "ute bland folket", ute "bland de bredare lagren."

Ordet aristokrati uppstod. Aristos - den bäste. Hos oss kan det tolkas till "bättre folk". De båda makterna satte sig emot varandra.

På 600-talet är hövdingedömet borta. Autonomien är medveten och sätter upp mot despotismen runt om.

Två stater i den Hellenska världen låter mycket tala om sig, Ateń och Sparta. Sparta bär tydliga spår av att vara erövrarstat, de ha ej smält samman med den befolkning, som fanns före, denna har blivit ett träldomsfolk. Spartanerna"sitta ovanpå."

Vid 500-talet erövrar och behärskar spartanerna nästan hela Peleponesos. De fingo ständigt stå på vakt mot dessa nyförvärvade

folk och blevo ett permanent krigarfolk, de präglades av den ständiga militarismen. Turkarna ha också varit i samma situation liksom tartarerna i Ryssland och Romarna. I vår tid den fascistiska staten. I själva folket framträder detta drag av hård dispotism. Dygder under krig - odygder under fred - är nu alltigenom dygd. Absoluta deciplinen krävs, brott mot diciplinen blir hårdaste straff. Den militära displinen framfostrar känslolöshet, absolut fordran att tåla, den sprids vidare från militären till familjen, den enda dygden är att uthärda allt. Spartansk uppfostran gällde barn från 7 årsåldern, som förflyttades in i kasernlivet för att där uthärda plågor, hårdhet, straff, -att alltid lyda blint. Så går man vidare i behandling av dessa barn, de få öva spioneri, stöld etc. Spartanska gossar i manbarhetsåldern piskades inför Artemis áltare, till medvetslöshet utan att ge ett ljud ifrån sig -allt för att härdas. Kasärntjänsten omfattade tiden mellan 7-30 års ålder. Från 30 - 60 år skulle de vara delvis hemma för det kommande släktets skull. Mödrarna hade samma inställning, de skulle ej veknа. Till sonen, som drog ut i krig sades: "Kom hem <u>med</u> skölden eller <u>på</u> densamma." /Ej fly- hellre dö./ Detta spartanska ideal beundrades runt om. Den spartanska dräkten, den ofärgade yllemanteln , blev förhärskande, spreds över hela Grekland. Håret skulle vara klippt men lockigt, vilket blev idealet en lång tid.

Historien upprepar sig, säges det. Vissa typer fordra samma villkor, samma förhållanden. Då hela samhällen förvandlas till militäristiska instrument följer några saker med. <u>Uppfostran</u> förberedes på ett tidigt stadium. De nacistiska och faseistiska länderna ha varit nog psykologiska att fostra barnen före 7-års åldern. "Giv mig barnen från 4-års åldern" lär Hitler ha sagt. Då lekåldern, skapandets ålder inträder, kan en människa föras vart som helst. 16-års åldern är också en period för skapande, då man vill ge sig för en idé, offra sig. Uppfostran vill här länka in hela fantasilivet på denna linje. Alltid samma krav. Idealet är att offra sig själv och de sina, ingen klagan, ingen vekhet.

Sparta har satt in sitt ord i historien. - Världsvälden upp-

stå, det ena efter det andra - och försvinna. Assyrien, Babylonien, Egypten, Persien. sträcker sig upp till Mindre Asien från Indus men besegrades i sin tur av grekerna, sedan de landstigit vid kusten, 4 mil från Aten, år 490 f. Kr.

Tio år senare, år 480, angriper perserna grekerna igen. Dessa kommo till Attika, där de måste igenom ett trångt pass. Termopoli. Där mötte grekerna. En förrädare hjälpte perserna, visade på herdevägarna över berget, vilket gjorde att grekerna blevo kringgrända. Till slut funnos endast 300spartaner kvar. De föllo till sista man. Där restes sedan ett marmorlejon med inskriften: "Vandrare, går till Sparta din väg, så berätta där hemma, att vi föll på vår post, alla, som lagen oss bjöd." Detta är den droppe av oförgänglighet, som fanns i Sparta. - Det finns kanske en jordisk inrättning, som kan nå en viss fulländning, det militära. Är det ande med, blir det som i de tre versraderna. Det övriga livet är ojämnt, det missar, det är svagt, ynkligt för en själv, det är liksom inget med det. Samhällena äro eländiga o.s.v. Då kan man tänka: Vill man köpa fulländningen genom stålkorsett, så finns den möjligheten, men man köper på villkor, på livets bekostnad. Livet själt måste laborera med brister, svaghet, lidande.- Ungdomens ideal tycks vara bristlöst liv, helt liv, helt offer - det kan bli det militära, men man måste se, vad det ena och det andra kostar.

§ 5. Kl. 20 föredrag om Spanien av lektor Matilde Goulard.

Fogelstad som ovan

Clara Rohne. Viola Nygren.

Protokoll fört vid Medborgarskolan torsdagen den 13 juli 1944.

§ 1. Kl. 9.30 samlades kursdeltagarna i föreläsningssalen. Föregående dags protokoll upplästes och godkändes.

§ 2. Rektor Hermelin föreläste över ämnet Athen efter Termopile år 480 ef.Kr. Athen var evakuerat. Endast några gamla rådmän sutto kvar på torget, vilka ansågo, att Athen aldrig skulle kunna erövras. Vid ön Salamis möttes den Athenska och den persiska flot-

tan i en dramisk sammandrabbning. Hela Athen brändes men Athenarna segrade dock vid Salamis. Här börjar en tid i Athens histori, som kallas 50-års perioden och som sträckte sig från år 480 - 430 f. Kr, till en tid då det började ett inbördeskrig mellan Athen och Sparta och då småstaterna grupperade sig omkring dessa båda städer, men jämsides med denna strid är det inom varje stat en strid mellan demokrati och aristokrati. Samma tid, som pågår i vår tid. Denna 50-årsperiod karaktäriseras av demokratiens genombrott. Alla fria stånd kom in i folkförsamlingen och i folkförsamlingen ligger hela makten. Alla skikt av folket kommer med, dock ej slaven, barn och kvinnor. Sannolikt fanns det ej någon lag, som förbjöd kvinnan att vara med, men det ansågs ej fint, att kvinnor deltogo i det politiska livet. Däremot deltogo de i de religiösa processionerna, vilket ansågs vara en medborgerlig plikt och även på teatern gick kvinnan. När man talar om demokratien anser man att för att det skall kunna kallas demokrati måste vara med ca 75 % av den vuxna befolkningen, men i dessa 75 % räknar man enbart med männen. Skillnaden mellan en folkförsamling och vår riksdag är den, att i riksdagen sitter valda ombud, men i folkförsamligen ha alla rätt att vara med och var och en har en röst. Representationen var inte uppfunnen, har man något att säga, skall man vara där själv. Man räknade med mycket stora församlingar. Mycket viktiga beslut ansågos ej giltiga, om ej 6000 röster avgåvos. Ett sådant viktigt beslut var t.ex. landsförvisning. Det fanns dock i folkförsamlingen en del utlottade förtroendemän. De som skötte finanserna, rättsväsendet, försvaret o.s.v. Men Athenarna hade funnit på en form att visa att alla dög lika bra och det innebar, att man lottade ut uppdragen. Men var ändå rädd att de liksom skulle sätta sig fast för länge och därför utlottades de endast för 1 år i sänder och till varje ämbete utlottades 10 representanter, varav 1 tjänstgjorde varje månad. Även till domstolarna lottade man. Helst ville man att hela folkförsamligen skulle vara med och döma, men då detta icke kunde gå utlottades 5000 domare, av des-

sa tjänstgjorde 500 varje månad. Man kan säga att Athenarna dragit ut demokratien till sina yttersta konsekvenser.

Det har sagts, att slavarna skötte allt arbete i Athen, men detta är överdrift. Arbetet i gruvorna och det husliga arbetet sköttes av slavarna, som i regel voro krigsfångar. Men för övrigt fanns det inom alla andra yrken i Athen fria arbetare. Despotos betyder herrn i huset d.v.s. den, som är herre över slavar, barn och kvinnor. Det var ofta slavarna, som uppfostrade barnen, i varje fall följde dem till skolan. Därav ordet pedagod den som följer en gosse.

§ 3. Efter en kortare paus fortsatte rektor Hermelin. Akropolis byggdes upp igen. Centraltemplet Partenorägnat åt Pallas Athena återuppbyggdes på Akropolis - Stadsklippan. På sluttningen av samma klippa byggdes teatern. Var 4 år firades den stora panatheneiska festen. Började med tävlingar av olika slag, som pågingo de 6 första dagarna. De 4 sista dagarna ägnades åt teatern. Då tävlade författarna med sina till detta tillfälle skrivna skadespel. Den stora festen slutade med med alla athenares tåg. Man samlades i soluppgången på yttre keramikes, som var begravningsplats, varifrån tåget sätter sig i rörelse. I tåget deltogo även kvinnorna. Denna procession finnes förevigad i en relief i en fri, som fanns i templet, men numera finnes i England. Vid denna tid börjar den europeiska kulturen med den grekiska historieskrivningen, den klassiska grekiska byggnadskonsten och skulpturen. Vid denna tid levde också Typokrates, som anses vara medicinens och hygienens fader likaså Sokrates.

Dramat - teatern i Athen hörde till gudstjänsten och till de stora religiösa festerna. Två slags dramer förekommo, sorgespel och lustspel eller tragedi och komedi. Dramat uppstod ur skördefesterna, som firades på hösten och sådfesterna, som firades om våren. Dessa firades till guden Diopynos ära. Diopynos är vinets gud men även växtlighetens gud, lidandesguden, som där uppstår igen. Dramat utspelas alltid vid Diompes altare och därom-kring växer så teatern upp. Under detta århundrade skrevs en mång-

fald dramer, men sedan skrevs inga fler, utan man levde på de gamla. De tre sista tragediförfattarna voro: Aïshyles, Sokrates Euripides. Den most kända komediförfattaren är Aristofanes, och bland hans mest kända verk är Lysistrate. Rektor Hermelin slutade sin föreläsning med att skildra innehållet i Lysistrate samt berätta om Peribles och Aspasia.

Reh. Sven Lönberg: Dike och Eros samt prof. Lindskog: Grekiska kvinnogestalter.

§ 4. Kl. 2 samlades 10 av kursdeltagarna till lektion för fru Gerda Lundequist, varvid genomgicks en del dikter och prosastycken.

§ 5. Kl. 4.15 sånglektion för fröken Elsa Stenhammar, varvid tidigare inövade sånger repeterades och följande nya inövades: Grekisk hymn och Fredshymn.

§ 6. Kl. 5 samlades kursen åter i föreläsningssalen, där fröken Holgersson föreläste över ämnet Diskussion. När vi talar om diskussion mena vi den vi möter inte bara i t.ex. riksdagen och på kommitteér utan överallt, där man kan framföra det fria ordet. Den är nr 1 av alla arbetsmedel och den, som vi måste ömma för och kämpa för att få behalla. Intet skulle möta mera ovilja än om det gjordes inskränkning i det fria ordets utövande. Vårt land hör till de få länder i världen, som få framföra det fria ordet. Trots inskränkningar ha flera tidningar varit oförvägna att verkligen säga ifrån, när man känt att något varit i fara. Detta har hjälpt till att halla den demokratiska anden levande. Det fria ordet har alltid trängts tillbaka i svåra tider. Det fria ordet följer samma lagar antingen det gäller den enkla diskussionen eller pressen. När kiskussion varit föremal för överläggning och funderingar har det framhållits, att man antingen skall vara objektiv och kunna lyssna till andras meningar eller subjektiv och halla pa sitt eget , och att det sistnämnda skulle vara uttryck för en stark vilja. Somliga tycka, att det är besvärligt, när de åhöra en diskussion, och när de anse att både den ene och den andre ha något positivt att komma med, så att de till sist inte vet vad de själva

ha för uppfattning. Det kan ligga en fara både i att rymma andras meningar och även att bara låta den egna viljan vara den avgörande. Vid något tillfälle skrev Hans Larsson i H.T. en artikel Propaganda, som handlade om Sokrates och Hitler, där han framställer Sokrates som den, som går omkring bland människor och ger sig tid att höra deras mening. Han är nyfiken och glad. Han ger dem tid att bevisa och förklara och försöker förstå dem. Detta är den ena typen av människor. Den andra är Hitler med sina hopknipna läppar, som inte ser varken till höger eller vänster och anser att en sak måste vara så eller så. Detta är urtyperna, som stå emot varandra. Vilken är viljemänniskan? Hitler. Han gör något, Han handlar. Vi tillhöra endera typen. Är det ej farligt att höra på andras meningar? Kan det inte liksom suga kraften ur en och man blir viljelös? Viljemänniskan släpper ej in någon annan uppfattning än sin egen, utan slår nåven i bordet och säger: Så här skall det vara. Detta kan vi överflytta på vårt sätt att tala och lyssna. Man hör ett diskussionsinlägg men gillar det inte, tycker det är dumt, hör kanske icke ens på riktigt. Så bogär man ordet och slår ned på den andre. Hur skall vi börja oss åt? Vi måste ju komma fram till något resultat. Måste kompromissa på något sätt. Någon gör ett påstående, en annan ett motpåstående, vilken har rätt? Båda ha lika rätt utefrån sin erfarenhet. Vi leva under så olika förhållanden och efter det vi erfarit dömer vi. Ju mer vi kan få in i var erfarenhet, ju större möjligheter få vi att förstå andra. Man kan ej övertyga en annan genom att bara säga emot, enär hon har en erfarenhet, som lett henne fram dit hon står. Vi leva under så olika förhållanden och uppfatta så olika. I stället för att tro att vi bli viljeslappa av att släppa andras erfarenheter inpå oss, blir det tvärt om. Man skall ansträngа sig att få fram en bärande motivering. Om mina argument ej räcka är jag skyldig att pröva om, vara öppen för sakskäl, så att jag alltid är beredd att korrigera min uppfattning. Det förlamar ej min vilja att inrymma andras åsikter. Jag har berett väg

för min uppfattning genom att inrymma även den andras mening. Vi måste försöka förstå varandra, vilket ej är detsamma som att tycka lika. Ju mer jag försöker förstå en annan människa, ju bättre förstår hon mig. Största felet vi göra i alla diskussioner är att visa på hur fel den andre har. Vi ska i stället bevisa att vårt eget har värde. Hur går en diskussion ofta till? Jo, stt man säger emot varandra så mycket man kan. Vi äro negativt inställda och försöka ta reda på fel och svagheter hos motparten i stället för att ta reda på vad som är värdefullt hos den andre. Men det är just detta som lönar sig. Hur skulle vi annars kunna samarbeta? De som väsnas och bråka visa att de inte är så säkra på sin sak. Den som är säker inifrån behöver ej bråka och kan ge med sig i småsaker men inte i det väsentliga. Att rida på ord röjer ofta en viss osäkerhet.

Diskussionen är det redskap vi ha i vår förhandlingsrätt och som är det finaste instrumentet i vår demokrati. En diktator slår ihjäl allt vad fria sammanslutningar heta, ty han vet, att där har människorna möjlighet att fritt överlägga. Alla skall ha rätt att komma fram med sin åsikt även om den är fel. Den är dock framsprungen ur en levande erfarenhet. Vi ha oj rätt att se bort från deras erfarenhet. Det fria meningsutbytet bör aktas som en pärla.

§ 7. Hembygdsafton hölls kl. 9, varvid 4 kursdeltagare berättade om erfarenheter från sitt arbete.

Fogelstad, dag som ovan

Karin Person. Tyra Johnson.

Protokoll fört vid Medborgarskolan,

Fogelstad den 14.7 44.

§ 1. Kl. 9.30 samlades kursdeltagarna i föreläsningssalen. Föregående dags protokoll upplästes och godkändes.

§ 2. Fröken Holgersson föreläste om Innehållet i den kommunala lagstiftningen. Det vi hittills talat om är organisationen, som skall tillämpa det reela innehållet i kommunallagarna.

Fattigvård.

Under den äldsta tiden, då vi ännu nomadiserade befriade man sig helt enkelt från dem som ej kunde klara sig själva. När kristendomen kommer till oss få vi andra ideal och kristendomen är den stora vägbrytaren, även om det dröjer länge, innan vi se dess verkningar. I landsskapslagarna se vi en viss gemensam rättsordning i lagar om att man skulle taga hand om sina allra närmaste. Utvägen att överlämna sin gård och själv"sitta på undantag" är en vansklig åtgärd och har haft mycket lidande med sig.

Den katolska kyrkans ideal om fattigdom kunde bli vådlig. Man levde helt enkelt på tiggeri. Det var Luther som rev helgonglorian av fattigdomen och framhöll i stället värdet av allt slags arbete.

Gustaf Vasa var rätt hänsynslös mot kyrkan i det att han berövade henne mycket av de ekonomiska möjligheterna att hjälpa och det hela länkas in på en ny bog, när 1571 den första förordningen kommer om, att fattiga herrelösa skall ha en tillflyktsort . Här gäller det dock endast tak över huvudet.

Gustaf II Adolfs märkliga insats består i att han fick igenom riksdagsbeslut på revolutionerande saker, såsom att barn och åldringar skulle omhändertagas. Hans förordning att barn skulle omhändertagas upp till 7 år gällde till 1926. Dusraf II Adolf inspirerades av drottning Elisabeths av England mänskliga förordningar om fattigvård, men i det fattiga Sverige kunde det ej bli så mycket av reformerna. - 1600 - 1700 talet är de många stadrarnes ärhundranden /bl.a. tjänstehjonsstadgan av 1734./ Vi tycka kansle att vi fått igenom mycket nu i våra nya reformer, men vi skall också betänka att tankarna om innehållet funnits lär även tidigare.

Under 1800-talet kommer människovärdet i centrum. Då få vi folkskolestadgan år 1847 den ganska humana och vidhjärtade fgv. stadgan. Under de svåra missväxtåren på 1860-talet begärde böndernas lindring i sin belägenhet. 1871 års fgv.lag vittnar också om en nelgång. I/den för det nöltoftiga underhållet/som kunde ligga både över och under svältgränsen/, 2/ Var och en som har erhållit om än så litet fattigvård, miste sin egendom, som tillfaller

samhället. 3/Den som får fattigvård kommer in under fgvs målsmanskap och mister därvid sin rätt att försvara sina ekonomiska intressen vid domstol. 4/Föräldralösa barn och gamla kunde bortauktioneras till den lägst bjudande. Denna lag gällde till 1918, då hade Sverige blivit industrialiserat och det fordrades ett helt annat ingripande från det allmännas sida. Fattigvården är samhällets yttersta försäkring mot nöd. Trots alla försäkringar man kan taga, finns det ändå alltid förhållanden, som gör att man kan behöva hjälp från fattigvården och alla äro ej så funtade att de ha förmåga att sörja för sin framtid. Vi bör också arbeta på att få bort uppfattningen om, att fattigvård är en mindervärdig hjälpform.

Den första paragrafen/den om obligatorisk fattigvård/ i 1918 års fattigvårds lag är mycket lyckligt formulerad och nu är det ej längre fråga om nådegåva. Den som lider nöd skall ha hjälp. /enl.1918 års fgv.lag måste en kommun ha fgv.styrelse. Lagens tillämpning kontrolleras av länsstyrelsen genom fattigvårdskonsulenterna/9 st. i landet/, som äro rådgivande och har hand om både fgv. och barnavård.

Fattigvårdskonsulenterna äro bundna av vissa riktlinjer.

Man har ovillkorlig försörjningsplikt mot hustru och barn.

Föräldrar ovillkorlig försörjningsplikt mot minderåriga barn.

Hustru har villkorlig försörjningsplikt mot man och barn.

Barn villkorlig försörjningsplikt/mot föräldrar

På senare tider har man tagit större hänsyn till de villkorligt försörjningspliktiga.

Arbetshemmen taga hand om försumade försörjningspliktige.

Obligatorisk fattigvård skall givas genast och inte sedan man med mer eller mindre långa dröjsmål tagit reda på, om det finns anhöriga, som kan betala.

Den frivilliga fattigvården kan givas såsom hjälp till självhjälp, arbetslöshetsunderstöd m.m.

Vi ha tre former av fattigvård. 1/Anstaltsvård. Ålderdomshemmen bli många gånger ej den lugna fristad, som de gamla behöva, därför att de ha så stora problem t.ex. genom att sinnessjukvården ej är så väl ordnad, att alla patienterna, som rätteligen höra hem-

ma på sinnessjukhusen, få plats där. Likaså borde ålderdomshemmen befrias från kroniskt sjuka i de fall, där det ej är ordnat med särskilda avdelningar för dessa. En ljus punkt är, att föreståndarinnorna numera få en utbildning som gör dem skickade för sin grannlaga uppgift. 2/Ha vi inackordering av gamla i hem. Här gäller det att veta hurudana dessa hem äro. 3/ Hä vi bidrag i kontanter och natura, där samhället själv få svara för kostnaderna. Till vårdkostnaderna å anstalt bidrager landstinget.

Staten betalar kostnader, som fattigvården har för statslösa och sinnessjuka.

§ 3. Kl. 2 deltog hälften av kursen i fru Lundequists lektion i välläsning. Därvid förekom också övning i plastik.

§ 4. Kl. 4.15 gav fröken E. Stenhammar sånglektion, varvid övades förut genomgångna sånger.

§ 5. Referat av rektor Hermelins föreläsning lördag d. 14 juli kl. 17.00.

Den Pelopenesiske krig, der bryder ud år 431 f. Kr., er en borgerkrig mellan Athen og Sparta og i vidare forstand mellan demokrati og aristokrati. Demokratiet og aristokratiet har omväxlande övertaget; hver gang demokratiet har framgång, flygter aristokraterna til de nermestliggende, aristokratiske småstater, som de ophidser til att gå med dem mod demokratstaten, - og omvendt.

De ödelaggelser, der bliver resultatet af parternes had og raseri med hinanden, af Pansanias, da han c:a 400 år senare rejser gennem Grekenland, undrer sig over de mange tilintetgjorta staeder. Först med Makedoniens erobring af hele Hellas slutter krigen. Der er da forlöbet ca.100 år siden dens udbrud. Fra Olympia forkynder Alexander den Store amnesti til alle, og alle landsflygtige kan vende hjem uden at risikere at blive forfulgt p.gr. af deres politiske anskuelser.

Alexander den Store forener alle Hellas stater til et revanchetag mod Persien. I löbet af 10 år lykkes det Alexander at erövre hele den nere Orient og nå frem til Indus.

Alexanders store indsats i kulturen er at före Hellaskulten

til orienten -i alle de byer, han grundlagger i de erobrede lande, bygger han grekske templer og teater -, og samtidigt åbner vejen for de österlandske kulturer til Europa. Denne förening av graesk og österlandsk kultur er Hellenismen.

ca. 330 f.Kr.

Den kultur, vi i det gangse sprog belegner som den hellenis- Hellismentiska, lever i ca. 650 år og får sin udbredelse i hele Romerriget.

ca. 330 f.Kr.

En broget samling kulter findes i de århundrader fra Egypten til

ca. 330 e.Kr.

Britannien, indtil de fortranges af Kristendomen. Kristendomen av de av de första 300 är at söge i de små ECCLESIAE - de levende forsamlinger, der, i troen på den genopstandne frelser, förte et delvis underjordiskt liv. Den spedte sig på hemmelig endnu ukendt vis, man kunde blot konstatera dens tillstedesva-

323 e.Kr.

relse. Men i året 323 var dens magt blevet så stor, at Konstantin den Store anså det for hensigtsmassigt at viklare den for statsreligion, då det stod ham klart, at det var i den, livskraften i det ellers stivnede Romarikge fandtes. Alle Andre kulter blev knape tålt for nu af, og i Konstatinopel, den nye hovedstad, han år 330 grundlagde i Romerrigets centrum, byggede han en kristen kirke: Sofiakirken.

326 e.Kr.

År 325 holdes i Nicea den förste kirkesynode; det var ett ekumenisk /3:e almindelige/ kirkemöde /Ol Kumene - hele verden/, og her lader "he verden" sig for förste gang representere ved enkeltpersoner /et lille samfund fx. af sin biskop.

Indem man vålde hertil, havde imidlertid Romerriget haft sin stora tid. Rom var den store erobrer, der var herre over hele den konte verden, og i spidsen for eiget stod den guddommelige kejser.

Icke alle i Romerriget havde lige ret: kun halvöens beboere havde medborgerret; de var fritaget for at betale skat, og de havde ret til at bare våben. Resten av riget var provenser, hvis beboere var skattepliktige og icke havde ret til at bare våpen. Trods Romerirrigets ukyre magt og rigdomme udmarvedes det langsamt, til dels grundet på den tyngende beskatning, og da germanerna drog ind over gränserne i slutningen af 300-tallet, föl-

Folkvandringen 375 e.Kr.

foltes det som en befrielse.

:gerings- De regeringsformer,vi kender,genfinder vi i historien. Demo-
:ormer:
:mokrati.kratiet er en sjalden form, der blot existerer hos visse primi-
tive folk og i de små grekske stater samt i vår egen tid. De-
mokrati kan kun findes i et samfund, hvor alle er lige, så snart
visse personer opnår rettigheder framfor de andre, brydes demo-
kratiet, og stadnsforskelle opstår. De moderne demokratier har
endnu icke fått tid til at udfolde sig.

:: tatur. En form, der derimod er kommet til sig udfoldelse i nutiden,
er diktaturet, der har sin oprindelse i det romerske diktatur,
og som existerade til Augustus 'tid.

Den romerske republik valgte sin embedsmand og folkeforsam-
lingens medlemmer, men i særlige situationer när fadrelandet var i
fare, tog man - helst "pa ploven" - en diktator. Han valdes av
senatet med folkeforsamlingens bistand, og blev forlend med
både den lovgivende og den udövende magt. Han havde den översta
militare myndighet og oprettede som sådan standret. Som tegen
herpå bar de 24 licторer, der skred foran ham, På skuldrene
FASCES /-Bundt/: Skydbundtet og oxen, der holdes samman af et reb/

Dictatorn skal opepore og tilintetgöre statens fjender,
hvor han finder dem. Men dictatorens magt begrenses deraf,
at han kun er valgt på et halvt år; efter den tid skal han atter
- vende tilbage til ploven.

Men i de moderne dictaturer man ikke den bremse pa dikta-
toren. Diktatur betyder militarmagt: voldsmagt, og nar den tra-
der aktivt fram, har vi standretten. Er militermagten pa krigsfod
og har skudt civilmyndighederne til side, har den frit spil
at indföre undtagelses og belejringstilstand med medfolgende
standret.

Til belysning heraf kan anföres den tyske okkupations-
magts proklamation. i København den 29 aug. 1943:

Overkommandoln for de tyske tropper i Danmark, general
von Hanneken, udsendte kl. 4.10 Söndag morgen gennem Ritzons bu-
rean en kundgörelse om militar undtagelsetilstand i Danmark:

De seneste handelser har vist, at den danke regering ikke mere er i stand til at opretholde ro og orden i Danmark. De af fjendtlige agenter fremkaldte uroligheter er direkte rettet mod den tyske krigsmagt. Jag proklamerer derfor i overensstemmelse med artikel 42-56 i Haagerlandkrigskonventionen militar undtagelsetilstand i hele Danmark. Med öjeblickelig ikrafttraden forordnes jag folgende:

1/ Embedsmend og funktionarer vid de offemtlige myndigheter og institutioner skal loyalt fortsette at utöve deres embedes pligter. De skal efterkomme de anvisningar, der gives av de indsatte tyske myndigheter.

2/ Oplob og forsamlinger pa mere end 5 personer pa gader og offentlige pladser er forbudh, ligesom alle forsamlinger, også de ikke-offentlige, er forbudt.

3/ Sparretiden fastsattes til mörkrets frembrud, for og med hvilket tidspunkt al trafik pa gaden er forbudt.

4/ Al an-vendelse af post, telefon og telegraf er forbudt indtil videre. 5/ Enhver strejker forbydes. Opfordringer til strejker til skade for den tyske krigsmagt fjenden og straffes i reglen med döden.

Overtrrdelse af ovenstående bestemmelser behandles af den tyske standret. Imod voldshandlinger og folksamlinger o.s.v. vid der hensynslöst blive gjort brug af vaben.

Enhver medborger, som retter sig efter denne pa folkeretslig grund hvilrnde krigslov, tilsikres beskyttelse af person ogejendom i overensstemmelse med lovene.

Ingrid Ryderberg. Kirsten Schottlander.

Protokoll, fört vid Medborgarskolan,
Fogelstad d. 15/7 -44.

§ 1. Kursdeltagarna samlades kl. 10 i föreläsningssalen, där doktor Ada Nilsson föreläste över ämnet Föräldrafostran.

§ 2. Kl. 14 samlades 10 kursdeltagare i föreläsningssalen till lektion o.välläsning och plastik för fru Gerda Lundequist.

§ 3. Kl. 16 företogs gruppfotografering.

§ 4. Kl. 16.30 samlades kursdeltagarna i matsalen till sånglektion för fröken Elsa Stenhammar.

§ 5. Kl. 17 samlades kursdeltagarna i föreläsningssalen för att åhöra en föreläsning av Elsa Björkman-Goldschmidt om "Arbete i en oefterrättlig värld". Arbete i Ryssland och Österrike under och efter världskriget.

§ 6. Kl. 19.45 höll diskussionsklubben "Fogelflykt" sammanräkning.

Fogelstad som ovan

Magnhild Olsson. Elisabet Granström.

Protokoll fört vid Medborgarskolan

Fogelstad d. 16/7 -44.

§ 1. Kl. 9.30. Son en hälsning till två nyssanlända norska kursdeltagare sjöngs unisont "Ja vi elsker", innan dagens föreläsning började.

§ 2. Föregående dags protokoll upplästes och godkändes.

§ 3. Fröken Holgersson föreläste om Socialpolitiska åtgärder speciellt barnavården. Allt som gäller samlevnadens ordnande hör till socialpolitiken. Om vi vill, att samhället skall kallas ett rättssamhälle måste samhället också garantera, att människor erhålla hjälp, men nödvändigheten av den spontana hjälpverksamheten får därför ingalunda förbises. Fattigvård och barnavård ligga i botten av den svenska socialvården. Bådas utveckling följer den historiska utvecklingen. Barnavården har ända till 1900-talet varit en gren av fattigvården. Detta beror på, att man alltid uppfattat barnet som den vuxne men av mindre dimensioner som professorn Jundell framhållit och uppfattningen att människan i varje skede av sitt liv har ett värde för sig är av sent datum.

Ända fram till 1600-talet existerar ej barnavården som företeelse i det svenska samhället. Den första förordningen, som tillkom 1624, avsåg att bereda hemlösa barn vård på anstalt. I Stockholm upprättades ett barnhus, som på samma gång var ett tujthus, men man insåg snart, att verksamheten ej kunde bedrivas

under sådana förhållanden och anstalten ändrades till att bli enbart barnhus, där barn från hela landet mottogs. En del av barnen utackorderades i enskilda hem över hela Sverige.

Vi ha vant oss vid, att ett barn har rätt till både föräldrarna men den uppfattningen är inte gammal. På Gustaf III tid tillkom en bestämmelse, att en far eller en mor ej behövde erkänna sitt barn, om de inte ville det. På Allmänna barnhuset kunde föräldrar få lösa in ett barn och sedan förbli okända. För många barn uppfylldes sålunda ej det primitiva kravet att med blodsband få höra samman med någon. Motiveringen för denna i våra ögon så grymma bestämmelse var, att det på den tiden ansågs som mycket oerhört att få barn utom äktenskap. Självmord och spädbarnsmord förekommo ofta, och man ville genom lagstiftningen skylla modern och bevara barnens liv i synnerhet som spädbarnsdödligheten var mycket stor vid denna tid. Denna bestämmelse gällde ända till 1 jan. 1918.

Efter de nya barnlagarnes tillkomst kunde Allmänna Barnhuset ej längre bedriva sin verksamhet på samma sätt som förut och de stora tillgångarna, som samlats under tidernas lopp, anbänles numera inom varje län för sådana ändamål, som icke äro obligatoriska enligt barnavårdslagen t.ex. mödrahem.

Tack vare vår kyrkobokföring, som nog är den äldsta och noggrannaste i världen, uppdagades att många av de utomäktenliga barnen levde under svårare förhållanden. Spädbarnsdödligheten var dubbelt så stor bland u.ä. barn som bland barn i ä. och lödfödslar förekommo ungefär en halv gång till så ofta utom äktenskapet som inom. Den väntande ogifta modern levde ofta under svåra förhållanden såväl fysiskt som psykiskt och fick ej tillfälle att sköta sig på samma sätt som den gifta, barnet gick ofta miste om modersmjölken, därför att modern alltför snart måste lämna barnet och börja arbeta. Det var dessa förhållanden man hade för ögonen när 1917 års lag kom till och den avsåg att förbättra både barnens och mödrarnas ställning. Det har påstätts

att den nya lagen är för grym mot barnafadern, därigenom att den ger modern möjlighet att utpeka den bäst ställde som barnafader. Men lagstiftaren anser, att om sådana förhållanden förelegat, att en man kan vara far till barnet, så skall han anses vara det, såvida han ej kan bevisa motsatsen t.ex. genom blodundersökning.

En konsekvens av denna princip är, att man ej velat fästa arvsrätten så starkt vid ett faderskap, som kan vara diskutabelt. Däremot kan på frivillighetens väg fadern till ett barn u.ä. bestämma om arvsrätt för barnet, antingen genom att erkänna det som trolovningsbarn eller genom att göra arvsrättförklaring. Ända till 1 jan. 1918 kunde fadern till ett barn u.ä. ärva barnet men barnet hade icke under några förhållanden arvsrätt efter fadern.

I centrum för lagen om barn u.ä. står barnavärdsmannainstitutionen /numera kan i vissa fall barnavärdsman förordnas även för barn i.ä./ Samhället skall förhjälpa barnet till far och mor och underhåll. Till en början möttes barnavärdsinstitutionen med skeptis, och man trodde ej att mödrarna skulle vända sig med sina bekymmer till en främmande person. I stort sett har det dock gått bra, och de misshälligheter, som förekommit torde i de flesta fall fall berott på, att olämplig person förordnats till barnavärdsman. Kvinnorna torde ha förutsättningar för detta uppdrag. Lagstiftaren antydde, att man för barnavärdsmannauppgiften skulle få lita till kommunen, som villigt skulle taga emot och nitiskt sköta den som oavlönat förtroendeuppdrag.

Till en början utgick man ifrån, att uppgiften överhuvudtaget skulle vara ett förtroendeuppdrag. Nackdelen med detta var, att om bvm hade för få fall, fick hon inte den nödvändiga rutinen och oavlönad kunde hon inte ha många fall. Man bör se saken ur den hjälpsökandes synpunkt: det kan vara svårt att anlita en oavlönad barnavärdsman utan att stanna i tacksamhetsskuld och utan att få en misstanke, att den som själv har det så bra inte kan sätta sig in i den hjälpsökandes ofta tillkrånglade förhållanden. Det är lättare att gå till barnavärdsman, som man vet har erfarenhet från många fall och som är avlönad och därför har skyldighet att hjälpa.

En barnavärdsman bör arbeta med personligt intresse, men bör därför inte i början vara överdrivet vänlig eller raljerande. Det är bäst att först uppträda mera tjänstemannalikt och behandla det hela som en affär, som bör klaras upp så fort som möjligt. Den personliga kontakten och tillfälle till personlig inverkan kommer då lättare så småningom. Numera går man mer och mer över till avlönade tjänstemän. Lagen om samhällets barnavärd har tillämpats sedan 1926. Den byggdes om och utökades 1934. Samhället har till för första gängen ställt sig som garant för alla barns värd, som det framgår av par.2. Genom formuleringen av 2:dra momentet i denna paragraf har barnavårdsnämnden fått stora möjligheter till förebyggande åtgärder och det är önskvärt att nämndens positiva möjligheter tillvaratagas, så att den ej endast ingriper korrigerande. Barnavärdslagen är ingen strafflag. En sådan grundar sig på vedergällningens principen, d.v.s. straffet skall stå i proportion till brottet. På senare tid har dock enny tendens kommit fram: att avväga straffet efter brottslingens natur.

Bvm har att befatta sig med förebyggande och uppfostrande åtgärder. Där den engagera sig i rena straffatgärder, är det något som är fel. Uppfostran av barn och föräldrar är lagens mening. Tendensen har varit att mer och flytta upp barnavårdslagen i straffbarhetsåldern.

Man har velat kritisera barnavärdslagen med att säga, att den är en rikemanslag. Det kan kanske se ut som om lagen mera slär ned på den mindre välcituerade,, men ekonomiskt bätre ställda föräldrar ha ofta möjligheter att själva reda upp en situation och det är då icke meningen att samhället skall ingripa. Bvm. får ofta taga hand om dem, som ha det svårast ställt. Det gäller då att ge dem den bästa omvärdnad bådw för deras egen skull och med hänsyn till samhällets hygien.

§ 4. 16 kursdeltagare hade lektion i plastik och välläsning för fru Gerda Lundequist.

§ 5. Kl. 16.15 sånglektion för fröken Elsa Stenhammar, varvid sjöngs en ny sång: "Kör ut Josua" av Händel samt förut inövade sånger.

§ 6. Kl. 17 föreläsning av rektor Hermelin:

För att förstå motsatsen mellan demokrati och vår tids diktatur måste vi sätta oss in i vad ordet rättssäkerhet innebär. Bäst inser man det, om man tänker på huru ständsrättens införande river upp rättssäkerhetens grund. I botten på alla stater, utom kväkarstaten, finns väldet, även under normala tider för att hävda rättsordningen. Det är rättssamhället, som regler-
rar under vilka förhållanden världsmakten får träda till. Då våra förfäder beväpnade samlades till ting och med slag på sköldarna bekräftade ett som lag antaget, innebar detta ytterst, att de voro beredda att hävda lagen med våld. Under krig och revolution bryter våldet fram och breder sig över hela det civila livet.

Revolutionen i Frankrike vände sig mot despotism såsom den den framträdde i t.ex. de hemliga breven : lettres cacheeś." Den gav fransmännen en grundlag, som tillförsäkrade dem rättssäkerhet,d.v.s. ingen kan fängslas eller trakasseras utan att vara dömd efter ett bestämt lagrum, som noga beskriver brottet och straffet och lagen skall finnas redan då brottet begås. Om vi vill till det från medborgarens synpunkt, så skall vi, om vi vill begå ett brott på förhand i lagen kunna utläsa, vilket straff ,somkan ådömas oss. Våra kristidsförordningar är en liten bräcka i vår rättssäkerhet. Brott, som begåtts ha framkallat nya lagbestämmelser.

Plötsligt hände år 1933, att 10.000-tals människor kommo i koncentrationsläger, därför att de förklarats vara statens fiender. Man hade funnit de gamla romarorden.I Italien fanns redan 1926 lagen för åtgärder till statens skydd. Den som av det allmänna ryktet utpekades som farlig för statsordningen, som begått eller visat sig ha för avsikt att begå handlingar, avsedda att rubba statens nationella, ekonomiska eller sociala förordningar, kunde förvisas till särskild plats för tvångsarbete under polisuppsikt.

Vi ha svårt att förstå detta utan att ha upplevt det. Angivaresystemet kommer på detta sätt in i ett land och verkar som ett gift. Motgiftet är att människorna lita på varandra. Det hemska

är dock, att det alltid lönar sig att vara angivare. Diktatur i ett land innebär, att faran alltid är där, att man ständigt är på jakt efter statens fiender. I de norska biskoparnes brev i mars 1941, framhålles just, hur ockupationsmaktenss övergrepp ryckt undan grunden för rättssäkerheten.

När vi säger, att franska revolutionen fört fram principen om de mänskliga rättigheterna; så bör vi svenskar komma ihåg, att vi ha en urgammal rättssäkerhet. Andra länder såsom Danmark, Norge och Frankrike fira sina nationaldagar till minne av den dag, då de fingo sin frihetsförordning. Även vi svenskar fira vår nationaldag till minne av grundlagens införande 1809, men detta är knappast i vårt medvetande, ty införandet av grundlagen innebar ej någon brytning med redan rådande förhållanden. Vi ha alltid i våra lagar haft värn mot statens övervåld.

Våra statsmakter äro Konung och riksdag. Konungen är högste befälhavare. Tillsätter ämbetsmän och äger att allena styra riket. Riksdagen stiftar lag tillsammans med Konungen men svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utövas av riksdagen allena. Från urminnes tid ha vi haft dessa två makter. Tingsmakten och hövdingemakten, såsom Snorre Sturlasson beskrivit i berättelsen om Olof Skötkonung och Torgny Lagman. Berättelsen visar också att "då den allmänna opinen talar med klar röst, är den allsmäktig." De olika landskapslagarna samlades år 1350 till en lag, vars bestämmelser delvis återfinnes i vår nuvarande lag. I konungabalkendstadgas om konungen, att han först på Uppsala ting och därefter på de andra tingen skulle dömas till konung och därefter avlägga trohetsed, att han ingen fattig eller rik fördärva skulle till liv eller lem, utan att han lagligen förvunnen är som rikets lag och rätt säger, ej heller avhända någon hans egendom. Dessa bestämmelser återfinnas i 16:de paragrafen i vår gällande regeringsform.

År 1734 fingo vi en ny lag.

Under århundrarenas lopp har rättssäkerheten legat på botten i vårt svenska samhälle, fastän vi periodvis ha brutit emot den, se under Karl XII:s tid och under Frihetstiden. Vi

Vi måste nu vara angelägna om, att återtaga vad som frånhänts oss genom kristidsförordningarna.

Då luftskyddslagen antogs 1938 opponerade professor Reuterskiöld och framhöll, att det stred mot par. 16 i Regeringsformen och att inga fördelar kunde vinnas genom införandet av en lag, som innebar rättssäkerhetens förlust.

§ 7. Kl. 19.30 samlades en grupp av kursdeltagarna till gymnastik för fröken Holm. Fogelstad som ovan

Magnhild Olsson. Elisabet Svanström.

Protokoll fört vid Ledborgarskolan vid Fogelstad d. 18/7 1944.

§ 1. Rektor Hermelin höll dagens första föredrag på föreläsningssalen.

§ 2. Ena gruppen av kursdeltagarna hade lektion för Fru Gerda Lundequist.

§ 3. Kl. 4.15 höll fröken Elsa Stenhammar sånglektion varvid förut inlärda sånger övades.

§ 4. Kl. 10 hölls dagens första föredrag av Fröken Holgersson. Fröken Holgersson betonade med några ord som samtidigt anknöt till hennes föregående föreläsning att detta att försöka förstå andra. Den etiska sidan, är det väsentliga. Så övergick fröken Holgersson till den rent tekniska sidan. Formerna böra inte imponera så på oss, så att de skrämma oss, men de bör ändå iakttas. Kvinnorna passa särskilt bra till ordförande, de ha liksom fallenhet på det väsentliga.

Angående den rent yttre ramen är det viktigt att iakttaga saker, som ha med vanlig hänsyn att göra. Vi ska stå upp när vi tala, det hörs bättre och människorna kan se en. En diskussionsinledning skall vara så subjektiv, att den lämnar angreppspunkter. Den kan gärna vara litet ensidig, då blir lusten till diskussion större.

Inledaren måste vara beredd att försvara sina åsikter, man måste komma ihåg, att alla ha samma rätt att vara subjektiva.

Inledningen får inte vara för lång, då försvinner kanske lusten att diskutera. Ett par inledare kan vara bra att ha ibland men då måste dessa först ta kännedom om varandra inlägg.

Upprepandet av samma sak är tråkigt. När diskussionen sedan skall igång, får inte ordföranden visa sig irriterad och orolig, om det inte blir något inlägg ögonblickligen. Hon måste ge människorna ro att tänka. Ibland kan man i förväg vidtala några, som åtaga sig att lätta på föret i portgången. Vad diskussionsinläggen beträffar, har man åtskilligt att betänka. Man ska hålla sig till sak, inte gå in på personligheter inte rida på ord, inte hålla på för länge, inte upprepa. Man kan däremot gärna komma med instämmanden. Man ska inte bara söka komma åt det man anser dåligt och galet hos hos motståndaren. Man skall vara försiktig med sina angrepp, så att man inte sårar människorna och få dem att krypa in i sitt skal. I stället skall man försöka höra efter, vad man kan knyta vid och föra det vidare i sitt eget inlägg.Man skall inte tala om sig själv annat än, när man vet, att det man har att komma med är allmänmänskligt.

Man skall inte sitta och liksom tjyvhålla på sitt inlägg. Det vinner man oftast ingenting med. Alla huvudanföranden ska komma först. Man ska akta sig, att begära ordet för många gånger utan försöka säga vad man vill med ens. Det får inte bli repliksifte mellan ett par - det är diskussionsdödande. När man formar sitt inlägg, skall man först bevisa , motivera, sedan yrka.

Diskussionen tycks vara på avskrivning i vårt offentliga liv till obotlig skada för oss själva. Det är en klick och styrelser, som arbeta och kommer med forslag - vi andra nöja oss med att säga ja och amen. Har Ni varit med om att diskutera en sak, då vet vi, vad vi svara ja på, då kunna vi inte sabelera en sak av ren okunnighet, då kan vi försvara saken, om det blir nödvändigt.

Faran med de stora organisationerna är att det har blivit så svårt att hålla föreningslivet friskt och levande. Vi ha blivit så inställda på , att organisationen ska vara så slagkraftig nog att kunna vinna något åt oss. att vi glömma vad de skall göra oss till - verkliga demokrater, - att de ska hjälpa oss, en och en till en övertygelse. Detta betyder mera i svårn tider, än vad de kan ge oss. Diktatorerna skulle inte slå

nei allt fritt föreningsliv, om de inte visste detta.

§ 4. kl. 19.45 sammanträdde diskussionsklubben. Som ovan.

Referat av Rektor Hermelins föredrag.

Rektor Hermelin framhöll i sin föreläsning, att före franska revolutionen har det egentligen inte funnits några statslagar i Frankrike endast Kungl. enväldet och ståndslagar /privilegier./ I franska revolutionens kamp mot ståndssamhället framfördes "likheten inför lagen". Denna likhet har dock ändå alltid funnits i våra svenska lagar. Det framgår av ordalydelsen såväl i landskapslagarna som i landslagen. 'Ex. Säger man åt annan: Du har sagt okvädingsord" etc. Ständen hade sina privilegier/av privus-privat lex-lag/Allmogen hade inga prevlegier. I vårt land hade bönderna dock det i att de voro ett stånd, som tillhörde riksdagen, därför kunde de t.ex. stödja Karl XI:s reduktion, som kanske ytterst blev anledningen till att de ej blevo livegna utan kunde fortfara att hävda sig.

I Frankrike behövde däremot riksdagen inte sammankallas på långa tider. De priviligierade ständen hade sina lagar ändå. Franska revolutionen började med att det tredje ståndet strejkade - i 6 veckor satt det och gjorde ingenting. Det ville inte arbeta som stånd utan som nation. Det visste, att det annars skulle bli överröstat av de två högre ständen. När det tredje ståndet den gången segrade, bröts ståndssamhället sönder.

Demokratien vilar på, att det får finnas olika åsikter och meningar. Vår tids demokrati har funnit sitt uttryck i det vi kalla parlamentarismen. Det engelska ordet parlament kan översättas med samtal. Med parlament förstå vi riksdagsvälde med erkännande av olika meningar. Parlamentet förutsätter en verklig folkrepresentation - makten ligger hos en folkvald kammare. Detta är det första. Där har man skjutit undan den första statsmakten. Parlamentet består av lordernas hus /House of Lords/ och representanternas hus /House of Commons/. Lorder äro huvudmännen för de adliga ätterna, biskoparna och vissa högre domare. De sitta inte som representanter utan som personer. /De motsvara de priviligierade ständen. Representanterna motsvara de andra.

De olika husen hade samma rättigheter, men makten låg

hos underhuset. Detta framgår av att alla lagförslag, som rörde bevillning, brukade sedan de godkänts av underhuset, gå oförändrade genom överhuset. Detta var sed i över 100 år. År 1911 hände det, att Lecyd George efter en kristid kom med en lag, som med 1 % beskattade outnyttjad jord, som det fanns så gott om i England. Detta drabbade lorderna, och överhuset fällde förslaget. Då gjorde underhuset en lag, som hindrade överhuset att fälla en finanslag. Överhuset skrämdes med att kungen kunde förmås till att utnämna hur många radikala lorder som helst, så att underhusets förslag kunde få majoritet också i överhuset. Detta ville inte lorderna vara med om och fogade sig.

Skillnaden mellan grundlag och allmän lag finns inte som hos oss. Sedvanan får ofta ersätta lagarna. Lagar stiftas endast, när traditionen inte är nog stark,

Det andra, som utmärker parlamentet, är åsiktsbrytningen mellan två olika meningar. Den har tydligt framträtt och också namngivits. Det är traditionen och ändrarna, som i början av 1800-talet fingo namnen konservativa och liberaler. De liberala kom att få majoritet i över 100 år och satt då på en bestämd plats i underhuset. Sedan fick de konservativa makten och satte sig då på de regerandes plats. Man bör observera parlamentarismen i vår mötesteknik, där till slut proposition och kontraproposition sättas mot varandra. Parlamentarismen är kanske dock icke det sista ordet. Det danska rättspartiet framhåller som ett fel, att det endast blir två ytterlighetsriktningar, som får råda, och vill införa en annan ordning.

I vårt riksdagshus sitta riksdagsmännen ju länsvis, men partierna äro blandade om varandra ./Så är det också i Norge/, men i England är det icke så. De som vunnit majoritet vid valen, sätta sig på segrarplatserna. Ledarna bilda regeringen och närmast dem sitta de regeringstrogna. Oppositionen går och sätter sig på en annan plats - de sitter där och "bidar sin tid." Detta visas klart av det förhållandet, att oppositionens ledare äro avlönade. De ha 2/3 av en ministerlön.

Den engelska regeringen, eller som den kallas, kabinettet har uppstått liksom av sig själv. Efter lagen var det kungen, som valde sina förtroendemän, ett hemligt råd, som satt på livs-

tid. I början på 1800-talet hade det blivit sed, att de av detta råd, som också voro medlemmar av parlamentet brukade samlas i ett litet kabinett i kungliga palatset, där de kommo överens om, vilka frågor de ville driva fram. De hade parlamentet bakom sig och fingo oftast sin vilja fram. Dessa kallades sedan kabinettet och deras ledare premiär-minister. Men ämbetet fanns icke i någon engelsk lag förrän 1905. För en speciell händelses skull anordnades en omröstning, som gjorde kabinettet och premiärministeriet lagliga lagliga institutioner. Det har sagts om den engelska primi-ärministern, att han inte bara är muren kring regeringen - han är också tornet i mitten. Det innebär, att han måste stå för allt - Churchill bör helst själv svara på alla frågor , som ställs till regeringen, måste åtminstone ha ansvaret för svaren."Vill man ha fram en fråga i England, måste man bli premiärminister."

Förslagen i parlamentet äro nästan alltid propositioner. Man kan väcka motioner,men de hinns inte mycket med. Rektor Hermelin anförde som exempel på, hur det kan gå till: Gladstones proposition om självstyrelse för Irland, som också visar hur långsamt parlamentet kan arbeta. Talmannen har mycket stor makt. Han behöver inte ge ordet åt andra än de, som det heter," som fångar hans öga, d.v.s. de som han vet bäst kan framföra de olika åsiktsriktningarna. Då ett förslag gått igenom,i princip förvandlar sig huset själv till ett utskott. Utskottsväsen i svensk mening vill engelsmännen inte veta av. Allt skall vara öppet och tillgängligt. Då sitter inte talmanmannen /speakern/längre ordförande, utan en annan ordförande väljes, som måste ge alla, som begär det, ordet. Där sitter då regeringen hela tiden och bemöter oppositionens angrepp.

Om ett viktigt förslag, en kabinettsfråga, faller avgår inte kabinettet omedelbart, utan det måste först bli nya val. Folket i val skall säga sitt ord, ständig känning med allmänna opionen fordras. Valen äro enmansval - inte alltså proportionella Trekantsval.

Detta är parlamentarismen. Makten vandrar ständigt mellan de konserverande och ändrarna. Den som liksom väger upp

det hela, står i mitten, är kungen. Medellivslängden för en brittisk regering har räknats till 9 år. Som jämförelse kan att i Frankrike var siffran på sistone 9 månader. Nu ha de konservativa haft majoritet sedan 1931.

De s.k. parlamenten i andra länder ha haft /och ha/ en helt annan prägel. De största svårigheterna i dessa andra parlament ha varit de många partierna. Hos oss är det, i Frankrike 14 o.s.v. Detta förhållande ha t.ex. i Frankrike lett till koppuption. Politici har dragit staten in i företag av privat natur, som ofta voro rena luftföretag och bedrägerier. Som exempel nämndes Panama - och Stavisky skandalen.

Parlamentsleda blev följden - att vara depurterad var detsamma som att vara ohederlig. Allt detta beredde jordmån för de nazistiska ideerna om den starke mannen, som handlar och gör slut på partikäbblet och oredligheten.

Då partierna voro så många, måste regeringen för att få sitta kvar ge fördelar hit och dit, och ändå blev det många regeringskriser. Regeringen hade som sittande också för stor makt. Det fanns t.ex. ingen självständig kommunal självstyrelse utan vilket beslut som helst, som ansågs olämpligt, kunde upphävas. All makt inom nazistlivet, skolan m.m. tillhörde regeringen. Det var den fullkomliga uniformiteten och centraliseringen. Dag som ovan

Berta Wretelius. Ellen Pettersson.

Protokoll fört vid Medborgarskolan
vid Fogelstad den 19 juli 1944.

§ 1. Föregående dags protokoll förelästes och godkändes.

§ 2. Kl. 9.30 höll fröken Ebba Holgersson föreläsning om vår sociallagstiftning. Det var delar av barnavårdslagen, som genomgicks sålunda:

Straffbarhetsåldern har höjts och barnavårdslagen har fått möjlighet att ingripa intill 21 års åldern, med verkningar upp till 24 år. Detta är en tendens i tiden att utsträcka den s.k. omyndighetsåldern. Den djärvhet, som vi nu kan bevittna hos de unga, är inte att betrakta som mognad. Det anses numera att

ungdomen är påverkbar under längre tid än förr.

Då nu livet ställer stora fordringar på ungdomen, måste också samhället träda hjälpande emellan, då de inte själva kurna repa upp en situation. Därför ha vi tagit med ungdom upp till 21 år i barnavärdslagen. Våra lagar och särskilt barnavårdslagen ha på de sista årtiondena gjort mycket mera för våra barn och ungdomar än vad som genom lagstiftningen gjorts på århundraden.

Först med 1924 års lag blir barn- och ungdomslagstiftningen någorlunda"färdig" i Sverige. Barnavärdslagen har två möjligheter för omhändertagande av försummade barn och unga. Detta smakar gärna något av förmynderskap, vilket det inte behöver göra om barnavårdsnämnden handhar sin uppgift rätt. Den ena möjligheten är ett omhändertagande för samhällsvård och är den hjälp samhället vill ge ett nödställt barn. Barnavårdsnämndens ingripande kanske i ett sådant fall ej kan anses direkt nödvändigt för barnets väl och ve , men det kan oftast betraktas som den lyckligaste lösningen av en svår situation . Härav följer att för ett omhändertagande för samhällsvård föräldrarnes medgivande är nödvändigt, då detta omhändertagande inte är att betrakta såsom ett underkännande varken av föräldrarna eller barnet, utan är ett hjälpande handtag. Det är meningen, att barnavärdsnämnden skall samarbeta med föräldrarna i största möjliga utsträckning.

Den andra möjligheten för barnavärdsnämndens omhändertagande av barn och ungdom är skyddsuppfostran, som visserligen kan verkställas utan föräldrarnes medgivande, men då med länsstyrelsens utslag. Bäst är dock att få föräldrarna positivt inställda. Även till denna form av omhändertagande.

Det vore säkerligen lyckligare om fattigvård och barnavård i vår lagstiftning voro mera åtskilda. Tremannanämnden, som består av en ledamot av fattigvärdsstyrelsen, en av barnavärdsnämnden och den gemensamma ledamoten, är tillsatt för att i kvistiga fall avgöra om en fråga skall falla under fattigvärdsstyrelsens eller barnavärdsnämndens forum.

I ordet skyddsuppfostran ligger två saker, dels skydd

och dels uppfostran. Skyddet kan dels vara ett skydd för barnet eller den unge för deras omgivning, dels ett skydd för omgivningen.

Vår barnavårdslagstiftning, kan anses börja först med 1902 års lag. Elsie Kleens kritik av våra skyddshem har säkert fört med sig en hel del önskvärda förbättringar, vad man sedan än har att anföra mot sättet för dess framförande. Visserligen var då redan en kommission tillsatt för att utreda frågan, men i denna var ingen kvinna invald. Säkert gav Elsie Kleens undersökning dessa herrar en tankeställare, som i lagstiftningen senare medförde något önskvärt resultat.

Vår nya lag om skyddsuppfostran innehåller också en passus om nya namn på skyddshemmen, då det lätt blir en prick på den, som varit på ett dylikt hem. Samtidigt har man gjort en differentiering, så att för pojkar och flickor i skolåldern finns skolhem, för flickor över skolåldern hemskola, pojkar i samma ålder yrkesskola och för de äldsta ungdomarna ungdomshem. För själsligt defekta har upprättats jordbrukshem, då det inom ett jordbruk med dess nära samband med naturen är lättast att placera dess ungdomar. /Namnideen är densamma, som prof. Wigerts ang. sinnessjukhusen, där han övergått till gamla helgonnamn el.d./ Det är viktigt, att man ej samlar barn och unga i alla åldrar av detta klientel i samma hem. Det blir då gärna en fortätad miljö av rackartyg och brott, som gör att det är mera förunderligt om någon av dessa ungdomar kan komma ur den.

Lagstiftningen har ändrats i den önskvärda riktningen, men detta har skett först sedan behjärtade människor sagt ifrån att det inte går att ha skyddshemsfrågan ordnad på det skrämmande sätt det verkligen var, även om det också förr fanns små skyddshem, som kunde ge något av hemkänsla.

Den nya skyddshemslagen har tagit med kravet på yrkesutbildning för ungdomarna, för flickorna finns ingen annan än husligt arbete. Setlementsrörelsens ide´har tagits upp även i detta sammanhang. Denna rörelse kommer från England, där behjärtade människor slogo sig ned i de fattiga fabrikskvarteren och började med studieverksamhet och annat för att få fram livsvärden för de hårt betryckta människorna. 1912 startade Birka-

gården i Stockholm och nu ha vi ett 40-tal ungdoms- och hemgårdar, där de förstnämnda äro mera anlagda på att nå ungdomarna och de senare på att skapa en hemmiljö för människor i alla åldrar. Denna förtjusande form av hjälpverksamhet har arbetat med mycket lite yttre medel och här i Sverige hållen helt neutral i politiskt och religiöst avseende. I Danmark har denna rörelse ej blivit så utbredd, då folkhögskolorna där ha hand om folkbildningsarbetet. I Finland kallas denna rörelse "evangelisation av industriarter", vilket säger oss på vilken linje den går fram.

Fröken Holgersson talade om ett skyddshem i Hovi i Karelen, där det rådde en verklig generositetens anda, där man kan säga att förtroendet drivits ända till vågsamhet och den förnäma organisationen, som måste ha funnits, aldrig märktes, Men just därigenom blevo pojkarna på detta hem inlänkade i samhällslivet i stort och hade förutsättningar att sedan bli lyckliga människor i vardagslivet./

I vår 60 år gamla lösdrivarlag hade det blivit en ändring i passusen om "person, som fyllt 18 år" till "21 år" ---------- Detta har automatiskt framtvingat en ändring i barnavårdslagen, då det i § 22 kommit ett moment d./ om ungdom i 18-21 års åldern. Formuleringen i detta moment verkar vid första påseende onödigt hård med sitt "hemfallen åt lättja och lastbart leverne m.m.", men är ett skydd för ungdomarna mot ett oförnuftigt ingripande från barnavårdsnämndens sida.

Då det gäller lösdrivarlagen går den praktiskt hårdare åt kvinnorna. Ett nytt förslag vill få fram samma behandling för den köpande som för den säljande parten. Anstaltsvården för lösdriverskor har inte haft så stor uppfostrande betydelse, då kvinnorna släpptes ut, utan någon hjälp och möhligget att börja en annan tillvaro, än den de kommo ifrån. Nu har man inrättat kuratorsbefattningar. Dessa kuratorer ha till uppgift att hjälpa sådana kvinnor tillrätta i samhället efter en anstaltsvistelse.

Arvsmassan har visserligen stor betydelse, men uppfostrare måste dock tro på miljöpåverkan, annars skulle allt upp-

fostringsarbete vara förspillt. Det Hävdas också att barnen efter 7-års åldern äro mycket påverkbara. Men det är ju klart, att ju"farligare" arv massan är desto kraftigare miljöpåverkan måste vi sätta in, för att nå goda resultat.

För barnavårdslagen är det utmärkande, att den rekommenderar så mycket, bl.a. att barnavårdsnämnderna skall engagera sig i de fria folkbildningsrörelserna och medverka till ungdomens fostran. Barnavårdsnämnderna skola härigenom få den allmänna oppinionen att förstå, att den är ungdomens vän och inte ett straffande organ. Försök ha gjorts av barnavårdsnämnder med sexuell upplysning och bildningsverksamhet, där ungdomen uppmuntrats till självverksamhet. Det kan vara lämpligt, att barnavårdsnämnder gå i spetsen med personligt initiativ. Tiden är säkert mogen för sådant nu, då man bler mer och misstrogen mot se stora organisationerna. Som motvikt mot allt mekaniserande på livets alla områden, måste vi ge plats åt det personliga och arbeta i mindre livaktiga grupper, där var och en har en uppgift att fylla. De stora organisationernas klickvälde kan lätt urarta till diktatur inom dessa, om vi ej äro på vår vakt. Vi måste vara medvetna om, att film och radio m.m. fördummar, då dessa ej fordrar självverksamhet och självanspänning. Ur folkbildningsrörelserna är det kanske människobildning, som skall växa fram.

§ 3. Kl. 14.30 höll fröken Elsa Stenhammar sånglektion.

§ 4. Kl. 17 höll Rektor Hermelin föreläsning i Historia. ---

När man talar om ett parlamentariskt styrelsesätt är regeringen ansvarig inför den folkvalda kammaren, ej inför konungen. I den svenska konseljen föredraga departementscheferna de olika ärendena, statsråden uttala sin mening, men konungen ensam fattar beslut, och måste besluten kontrasigneras av respekt. departementschefer. Statsrådens meningar och besluten upptecknas i ett protokoll enligt § 106 i reg.formen. Statsrådsprotokollet går sedan till konstitutionsutskottet, som har att vaka över lagarnas helgd.

Rektor Hermelin övergick sedan till att tala om det engelska imperiet med dess Dominions, till vilket höra Kanada, Australien, Sydafrika med Irland, som det senast anslutna landet.

Dessa Dominions hava egna regeringar, vilka äro ansvariga inför det "egna landets parlament." Därom står t.ex. Indiens kampf för frigörelse: Indien vill icke ha en minister i England. Vice konungen har den engelske konungens veto och minsitern är ansvarig inför det engelska parlamentet. För att man skall kunna tala om en demokrati måste minst 60 a'70 % av befolkningen vara röstberättigade. En annan sak är, att fast det finns ett demokratiskt styrelsesätt svårigheten kvarstår att få bort skillnaden mellan fattiga och rika. Denna skillnad gör sig mindre märkbar bland de primitiva. Särskilt framträdande blev skillnaden i industrialismens århundrade, berodende på att produktionsmedlen blevo så syrbara att det behövdes storkapitalet för att komma i besittning av dem. I all prokuktion ingår 3 element: Jorden, realkapitalet och arbetet. Efter hand blev realkapitalet allt dyrbararе och även jorden. Detta fick till följd, att arbetaren sällan kunde komma i besittning av jord och realkapitalet. Det blev en arbetarklass, som blev helt beroende av företagarna och som kunde riskera arbetslöshet genom maskinkonkurrens. England är industrialismens genombrottsland. Järn- och kolfloтsen lågo där ovanpå varandra, vilket underlättade industriens framåtväxande. Maskinen ansågs underlätta arbetet, så att arbetstiden kunde utsträckas. Kvinner och barn ansågos lämpliga vid maskinerna. Vid den goda tillgången av arbetskraft kunde lönerna pressas ned till ett existensminimum. Dessa och andra missförhållanden gjorde, att fabriksrörelsen växte fram med krav på kollektiva avtal. Fackföreningsrörelsen tillkämpade sig föreningsrätt med blod. Denna fackföreningsrörelse växte fram utan någon politisk verksamhet. Detsamma var förhållandet med kooperationen, vilken innebar, att även små köpare skulle stå i så direkt förbindelse som möjligt med produktionen. I England bildades icke något politiskt arbetarparti förrän ri 1890-talet. Industrialismen medförde att det blev en ohygglig skillnad mellan dem, som satt på produktionsmedlen och dem, som endast hade sitt arbete att falla tillbaka på. Det kommunistiska manifestet skrevs i England 1848 av den tyske juden Marx och Friedrich Engels. Det är ett partiprogram och skrevs innan Februari-revolutionen. Marx ser liksom samhället kluvet i 2 stc-

ra klasser: Bourgeosier och proletariatet. Den förstnämnda är den som äger produktionsmedlen, så att den tar andra i sin tjänst, den senare den som endast äger sin arbetskraft och ej har något att falla tillbaka på, då deras arbetskraft ej behövs. Med proletatiat menar Marx icke "trasproletariat." Hiatorien om alla hittillsvarande samhällen är historien om klasskamp. Kampen står mellan förtryckarna och de förtryckta, allt går upp i denna stora kamp. Den materialistiska historieuppfattningen hävdar, att det är produktionsformen, som bestämmer historien, att historien obönhörligt rör sig framåt som en naturmakt. Genom den avgående striden komma vi ut i det klassiska samhället för det enskilda ägandet av produktionsmedlen lyftes ut och arbetarna själva bli ägare av produktionsapparaten och sins emellan delar profiten. Den segrande klassen blir den, som sist kommit upp på skådebanan.Kommunisterna äro de målmedvetna förtrupperna till den stora slutstriden. Det kommunistiska manifestet är programmet för den stora organisation, som ska genomföra ett nytt samhälle. I Internationalen bildades 1864 av franska revolutionära arbetargrupper, tyska välorganiserade arbetare och den engelska religiösa fackföreningsrörelsen m.fl. I Internationalen sammanträdde i olika länder vartannat år för att sätta upp önskemål, som sedan skulle genomföras som lagar i respektive länder.

Först på 1870-talet började politiska partier bildas s.k. arbetarpartier och socialdemokratiska partier. II Internationalen har bildats senare ned liknande syfte. Dessa partier vill gå fram på parlamentarisk väg för att såsmåningom genomdriva en socialisering i de olika länderna. Det kommunistiska partiet tror ej på en gradvis socialisering utan håller fast vid Marx hårda formunering med den avgörande slutstriden. III Internationalen bildades i Ryssland 1919 och samlades alltid i Moskwa och upplöstes 1943 - Komintern.- Marx förutsåg icke, att det skulle sättas i gång en stridfrån den andra sidan i form av fascism och nationalsocialism. Fogelstad dag/som ovan

Anna-Greta Carlson. Helga Evertz.

Protokoll, fört vid medborgarskolan i Fogelstad den 20 juli 1944.

§ 1. Föregående dags protokoll upplästes och godkändes.

§ 2. Kl. 9.30 föreläste rektor Hermelin om det kommunistiska Rysslands förhistoria.

Andra internationalen samlades till kongress i London 1903. Dit kommo representanter för det ryska arbetarpartiet, som bildades 1898. Det arbetade illegalt med ledarne oftast i fängelse, deporterade eller i landsflykt. Lenin t.ex. tillbringade många år i Schweitz. Vad han ville säga, skrev han ned på tunt papper, som han sedan smugglade in /över/ i Ryssland.

På Londonkongressen fastställdes stadgarna för det ryska arbetarpartiet. Meningarna bröts dock inför första paragrafen, som innehöll bestämmelser om partiets syfte och omfattning. Man kom med två förslag. Innebörden i det första Lenins, var att medlemsskap skulle vinnas av dem, som voro beredda till aktivt arbete och utgöra den förtrupp, som skulle gå i spetsen för det nya samhället. Andra förslaget var, att man skulle försöka vinna de stora skarorna. Genom omröstning segrade till sist Lenins mening. Man kan nu tala om bolsjeviker, som betyder majoritet. De övriga, som utgjorde minoriteten voro mensjeviker, vilket ord betyder minoritet.

Ryssland var ett utpräglat bondeland med intill 80-85 proc. jordbrukare Lenins åsikt var, att man ej kunde räkna med deras aktiva ingripande /medverkan/ utan att ansvaret för genomendast skulle komma att vila på en liten grupp. Marx räknade med att ideerna först skulle genomföras i de industriella länderna.

Man har länge levat i föreställningen att tsartiden för Ryssland var "den gamla goda tiden", vilken dock är missvisande. Harald Hjärne, som mycket intresserat sig för Rysslands historia har utgivit en bok. Svenska reformer i tsar Peters rike, vari han jämför germaner och slaver. Han säger, att germanerna närmast sträva efter att bli bofasta. Kärnan blir tinget, som är till för att upprätthålla freden. Prof. Strömbäck säger också: Var germanerna slår sig ner, växer ett ting fram ur jorden.- Slaviska folk, säger han, äro stäppfolk, som stanna endast så länge jorden ger. Ett genomgripande ryskt drag är ock att skapa nya befriande former.

Namnet Ryssland kommer från det svenska rus/av Roslagen/. Genom Nestors krönika får man veta, att tre bröder från Roslagen kommo till Ryssland, kallade av den inhemska befolkningen. Vid Novgorod bildades så ett rike, En utlöpare av detta blev Kiev, vilket först kom att få något av statsbildning.

Tatarerna, ett ugriskt folk, ryckte in och erövrade Ryssland till Polen.s gräns. De blandade sig ej med befolkningen men använde den som utsugningsobjekt. Den skatteindrivande ryske hövdingen hade att redovisa vissa fastställda belopp och fingo själva behålla /återstående rest.belopp/. De ryska hövdingarna kan man jämföra med de danska fogdarna i Sverige under unionstiden.

I 200 år, 1240 - 1440, rådde detta välde. På 1400-talet kom dock befrielsen, då ryska hövdingen i Moskva segrade. För folket innebar det ingen förändring, då man övertog den tatariska makten.

Den grek. katolska kyrkan blev den enande makten i Ryssland. År 1453 erövrades Konstatinopel, Konstantin den Stores högborg, av turkarna.Hövdingen av Moskva blev då kyrkans överhuvud. Bojarerna voro de, som utkrävde skatter av bönderna. De senare ville ej veta av någon överhet utan ville leva sitt fria liv. En tvekamp uppstår så mellan /å ena sidan/ nomader och den absoluta statsmakten.

Kosackerna blevo dock ej riktigt fångna av tsardömet. Kosackhövdingen måste dock avlägga personlig trohetsed för tsaren. Kosackhövdingen fick så ställa sig i spetsen för organiserade regementen, som vid behov anlitades av tsaren.

Under tsar Peters krig mot Sverige, utvecklade sig böndernas ställning till livegenskap. För livstiden voro de bundna vid torven och absolut arbetstjänst. Man kan hädanefter tala om bojarer och livegna. De förra inneslöto tsaren, adel och kyrkans högsta ledning, de senare återstoden av folket. På 1800 talet framvällde så storindustrien.

Jämnårigt med kommunistiska manifestet av år 1848 är ryska anarkismen. Ordet anarki kommer av det grekiska arke, som betyder <u>en</u> i spetsen, och ordet anarki <u>ingen</u> i spetsen. Anar-

kien vände sig helst mot våldet och ville en organisation till inbördes hjälp. Terror kunde användas men, märk väl, den var då riktad mot statsmakten.

Livegenskapen upphörde 1863, då bönderna fingo köpa sig fria. Deras skuld ökades, de fingo betala dryga skatter. Då därtill kom, att de endast fingo köpa små jordstycken, som ej kunde ge tillräckligt för deras uppehälle, blevo de evigt skattskyldiga.

Tolstoj dog 1910, 82 år gammal på väg till en bondby. Hans önskan var alltid att få dö bldn bönder. Då han såg många stå vid sin dödsbädd sade han: "Varför bry Ni Er om mig? Varje år dör i Ryssland tusentals bönder av svält."

§ 3. Kl. 14 samlades kursdeltagarna för generalrepetion i sång och välläsning under ledning av fröken Stenhammar och fru Lundequist.

§ 4. Kl. 16.30 genomgick fröken Holgersson 1944 års mantalsskrivning i Komtimätta socken.

§ 5. Kl. 17 talade fröken Holgersson om Ordförandeskap och förrättade val av kommunalnämnd och kommunalstämmans ordf. och vice ordförande. Valda blevo: Kom.ordf. o. kyrkovärden Theodor Pålsson, ordf., Barnmorskan Kristina Lönnblad, vice ordf. Förvaltaren Erik Holgersson, Lantbr. Sven Olov Mårtensson, Ryttmästarinnan Scharrenberg.

Till kommunalstämmans ordf. valdes Lantbr. Sven Olof Mårtensson och till vice ordf. Kyrkoherden Åke Hasselman.

Kommunalnämnden kallades till sammanträde fredagen den 21 juli för förberedande av ärenden, som skulle behandlas vid kommunalstämma, som utlystes att äga rum samma dag kl. 19.45.

Fröken Holgersson övergick så till att tala om ordförandeskap. Ordföranden bör vara opartisk och saklig, visa ett lugnt uppträdande och vara intresserad för den sak, han ger sig till. Avviker hans egen mening från den allmänna inom föreningen, bör han ange det. Till sammanträdet skall han infinna sig i tid och väl förberedd. Ordet skall lämnas fritt för alla och ej tillåta att man träder personlig rätt för nära. Kommer någon med ohövligheter, har han dock rätt att tillrättavisa. För att hindra att man kommer ifrån ämnet, bör han något stryka under.

ämnets innehåll.

§ 6. Kl. 20. samlades kursdeltagarna till festlig samvaro enligt följande program: Musikunderhållning av fröken Elsa Stenhammar.

Sång av fröken Barbro Hermelin. Uppläsning av norska och finska dikter. Dikterna läsas av fröken Gudrun Fölling och fru Grönstrand. Fogelstad som ovan

Signe Hasselroth, Britta Sunnerheim.

Protokoll fört vid Medborgarskolan i Fogelstad den 21 juli 1944.

§ 1. Föregående dags protokoll upplästes och godkändes.

§ 2. Klockan 9.30 fortsatte fröken Holgersson sin föreläsning om socialpolitiken.

Socialpolitiken har kommit att intaga en viktig plats inom samhällslivet. Man kan sammanfatta statens uppgifter i två punkter: 1/ Hålla fred utåt, hålla fred inåt och ordna förhållandena, så att olyckor avvärjas och riskerna i sammanlevnaden i möjligaste mån bortellimineras.

Vi ha själva sett under vår tid, hur detta program tagit allt större plats. Vi ha haft nästan"onormalt" lång fredstid. Genom att vi åtnjutit en dylik, ha vi beretts möjlighet att nå dit, där vi nu stå. Allt vi gjort på detta område har skett under 1900-talet. Motsvarighet fanns tidigare men i mera partriakalisk form. Den tekniska utvecklingen på gott och ont har framtvingat förbättringar och givit oss helt nya normer. Det utmärkande för svenska socialpolitiken är, att den tidigare icke varit obligatorisk. På 80-talet började man så småningom utarbeta vissa principer för att möta eventuella risker inom arbetslivet. Numera är ålderdoms- och olycksfallsförsäkringobligatorisk, sjuk- och arbetslöshetsförsäkring frivillig. Undantagna från olycksfallsförsäkringen är hemarbetande familjemedlemmar, men målet är att försäkringen skall utsträckas till att omfatta alla. Sen några år tillbaka ha vi också arbetslösförsäkring.

Att Sverige icke tidigare gått in för obligatorisk försäkring, kanske icke enbart beror på minus sidor, utan på att standarden varit relativt god och frihetskänslan fordrat, att vi själva rett upp vår ekonomi. I det beroende vi stå till var-

andra kan icke överlåtas till den enskilde, utan till samhället att övertaga största ansvaret. När samhället ställer stora krav, måste det också vara berett, att bemästra svårigheterns. Strängare socialisering skapar större trygghet, men förtar delvis det personliga momentet.

Hos oss är sociallagstiftningen relativt ung. I England däremot, såsom varande det första utpräglade industrilandet, kom lagstiftningen på detta område c:a 100 år tidigare. Här såg man tydligt risken av, att övergå från manuelt till maskinielt arbete. Lönen var avvägd efter prestation, icke efter behov. Hustrun och minderåriga barn medverkade till försörjningen men kunde icke vid lönesättningen hävda sig i konkurensen. Fattigdomen bredde ut sig och tvingade in allt fler barn i grottekvarnen. Barnarbetet på 1800-talet är något av det svartaste i Englands historia. Man fick gå ifrån denna på ett sätt "rationella" löneställning och övergå till försörjningslönesättning. Detta måste anses som det enda rättfärdiga. Men nu måste vår tid arbeta sig ut från det som synes orätt i denna linje.

Det är England, som börjat lagstifta, för att ordna upp förhållandena på arbetsplatserna. Typiskt för England är dock, att när förändringarna kommo, skedde detta med motiveringen, att barnen hindrats från kristendomsundervisningen. Utlandet för det rena försäkringsskyddet, där man vill stå som garant för ålderdomen, sjukdom etc. är Tyskland. Det är Bissmarc, som på 80-talet ger upphov till Tysklands sociallagstiftning. Denna föranleddes dock närmast av skräck för den frambrytande socialismen, landet fick då sjuk-, ålderdoms- och olycksfallsförsäkring.

Tyvärr ha de olika formerna för försäkring tidigare stått konkurerande, icke samverkande och därigenom minskat i effektivitet. Man kan icke särskilja dessa olika förhållanden. Den mondärna sociallagstiftningen har gått ut på att få de olika grenarna att komplettera, icke förrycka varandra.

Så övergick fröken Holgersson till nu gällande lagar. Sjukkasselag fingo vi år 1910, 1942 en bestämmelse angående moderskapsbidrag, till vilket staten bidrog med 60 öre pr dag.

Under år 1913 sker storartade förändringar i och med la - gen om pensionsförsäkring. 1916 kom lagen om olycksfallsförsäkring, 1918 fattigvårdslagen, som helt bryter mot gamla uppfattningar, varpå ungdomslagstiftningen. 1937 kom lagstiftningen om vissa barn och mödrar. Pensionslagen ändrades 1937, därefter arbets-, skydds- och semesterlagen. Med denna erkänner samhället människovärdet på ett helt annat sätt än tidigare.

Pensioneringslagen av 1913 uteslöt stora grupper, som 1935 medtogos i den omarbetade lagen om folkpensionering. Man märker en tydlig tendens till fördjupad solidaritet:"Ju fler lagen omfattar, dessto större säkerhet skapas."/återat/. Ingenting hindrar, att man därutöver kan ta försäkring i ett enskilt bolag.

Det är att märka, att man före 1937 kallade det försäkring och därefter pension. I begreppet försäkring ligger en överenskommelse mellan två parter: Samhället - den enskilde. Men när samhället skall stå som den yttersta garanten näste varje enskild tillerkännas rätt till pension, oberoende av arbetsprestation. Tidigare bestämdes pensionens storlek efter den enskildes ekonomiska välstånd. De mindre välsituerade kunde aldrig få fram en pension, som motsvarade behovet. Männen fingo 5 %, kvinnorna 4 % på samma insättning, vilket motiverades med mäns kortare medellivslängd. Genom den nya lagen fastslogs människornas värde genom alla åldrar, vilket kan anses vara frukten av en verklig kulturutveckling.

Hur kom man fram till detta? Tre stora faktorer spelade in. 1/ Ekonomiska underlaget. En undersökning igångsattes varvid konstaterades, att penningvärdet sjunkit/med/ till 1/4, ränteavkastningen med hälften. Man kan alltså inte räkna med ett stabilt ekonomiskt underlag. Det gällde att träffa ett system, som icke var beroende av detta.

II/ Sociala förhållanden. T.ex. nu mera måste samhället oftare träda emellan, då det icke ställs så höga krav på enskilda försörjare. III Befolkningsfrågan.

Tidigare hade man den missuppfattningen, att barnbegränsning var nödvändig vid minskade arbetstillfällen. Nu anses det, att arbetstillfällen alltid kan skapas, om tillräckligt konsumeras genom att ärbetets frukter komma de arbetande till nytta.

I det svenska samhället av idag finnes fortfarande mycken nöd. Alltjämt gäller det alltså, att ge möjlighet för individen att leva.människovärdigt. Det måste finnas kapital och behov att konsumera måste oupphörligt skapas, eljest avstannar produktionen . Kapital måste dock samtidigt skapas. Parollen: "Köp svenska varor" är vansinnig, då detta innebär minskad export, import och produktion. Alltså kunna vi icke gå in för isolering. Genom den tekniska utvecklingen har länderna kommit i större ekonomiskt beroende av varandra.

Vi veta nu, att det icke ligger någon fara i att vara många och att vi endast ha att lyfta upp arbetstillfällenaså att de bliva tillgängliga. Det kan aldrig vara sund nationalekonomi att göra de tärande perioderna alltför långa. Det gäller i stället att låta människor stå kvar i produktivt arbete så länge som möjligt. Pensionen fick inte tagas till för knappt, utan ge möjlighet till dräglig levnadsförhållanden, under hela livstiden.

Av samhällsmedlemmarna inbetalda medel fonderas en ringa del, resten utbetalas till dem, som uppbära pension. Genom detta garanterar staten ett visst pensionsbelopp. Det är beräknat, att fonden skall uppgå till högst 1 milliard och högst 20 millig. får fonderas årligen. Numera betalas in en grundavgift med minst 6:- och högst 20 kr. beroende på den taxerade inkomsten, likaför man och hustru. Avgiften uttages tidigast vid 18 år och upphör vid 65 år.

Pensionen utgår vid fyllda 67 år. Före 1937 var grundavgiften 3:-, högsta inbetalda beloppet 33 kr. och avgiften påfördes vid fyllda 16 år, uttogs t.o.m. 67-årsåldern. Förr utgick avgiftspension och pensionstillägg för dem, som icke hade annan inkomst. Numera utgår en grundpension av 70 kr.pr år och 10 % på allt personen ifråga inbetalt.

För dem, som icke ha andra tillgångar utgår en tilläggspension av statsmedel med 250,350, 450 kr., berende på dyrortsgrupperingen, vilken dock de sista åren lyckrats upp något. Tilläggspensionen kan dock utgå även då pensionären har vissa andra inkomster. De s.k. priviligerade inkomsterna äro dels inkomst på grund av tidigare arbetsanställning, frivillig försäkring

och testamentariska inkomster medtagas icke i beräkningen av tilläggspensionen, annat än till den inkomst, som överstiger 300 kronor. Har den pensionerade annan inkomst beräknas tilläggspensionen sålunda: från maximibeloppet/250, 350,450/ dra-ges 5/10 av inkomsten sedan denna minskats med 200 kr.

/Formel: Tilläggspensionen - max.bell.-$\frac{5}{10}$ Ink. - 200./

Dessa fasta bidrag ha ej fattigvårdskaraktär. Sammankopplad med pensionsförsäkringen är invaliditetsförsäkringen, och detta är den lämpligaste lösningen, sä länge vi ej ha sjukförsäkringar mera radikalt ordnade.

Vid invaliditet kan utgå endera en förtidspension eller ett understöd, då aldrig någon pensionsavgift inbetalats. Utöver tilläggspension och invaliditetsunderstöd utgår f.n. ett dyrtidstillägg med 5/12 av hela beloppet. För att få invaliditetspension eller understöd skall vid bedömandet av invaliditetsgraden tagas hänsyn till dels arbetsoförmågan, dels tidigare färdighet och arbetstillgång.

Lagen om kommunala pensionstillskott innebär intet tvång för kommunerna att utbetala sådant. Den tillämpas i vissa kommuner, då utbetalad fattigvård till pensionären senare ändå aldrig kan återkrävas. Genom denna lagstiftning vill vi visa vår uppskattning av våra äldringar, icke bara för det närande skedet i deras liv, utan för vad de äro och vad de betyda med sin erfarenhet. Detta är en fördjupad syn på människovärdet.

§ 3. Vid middagen kom Rektor Hermelin med en glad överraskning: Kursen skulle få företa en utflykt till fru Elsa Björkman-Goldschmidts stuga. Kursen mottog meddelandet med stort jubel.

§ 4. Klockan 2 startade kursen per cykel, bil och ekipage. Vid framkomsten intogs medhavt kaffe. Under glad och otvungen samvaro. En del nordiska sånger sjöngos.

§ 5. Klocken 5 em. föreläste fröken Elisabet Tham över ämnet: Jorden.

§ 6. Klockan 8 hölls kommunalstämma i Kontimåttas sockenstuga. Följande frågor dryftades: I/ Förslag om byggande av kommunal tvättstuga. II/Förslag om förbättring av barnmorskebostaden. III/Förslag om anslag till idrottsgård. IV/Förslag om stipendium

till 2 av församlingens ungdomar i och för yrkesutbildning.

V/ Förslag om skattelindring för målaremästare Frasse.

§ 7. Allmän kaffedrickning i skolan med deltagande av Kåmtimättas menighet, vilken mangrant mött. Fogelstad som ovan

Viveka Viotti. ~~Vaniste~~ Höglund.

Protokoll vid Medborgarskolan i Fogelstad den 21 juli 1944.

§ 1. Foregående dags protokoll opplestes og godkjendes.

§ 2. Kl.9.30 foreleste Rektor Hermelin om den Russiske revolusjon. - När man kommer over i sin egen tids historie, er det alltid vanskelig å reiegjöre for hva som virkelig har hendt, og man får da holde sig til det som är historisk fakta.

Den store revolusjon kan deles i 3 avdelninger. Forspillet er den socialistisk kommun.revolusjon 1905 i samband med den Russisk Japanske krig - og så 2 farser i 1917. Men man må også huske at det har vart stadige mindre revolusjoner med opror og fluktforsök helt siden Peter den store og Katharinas tid. På 1800-tallet kommer Adalens sonner og dottre på den tanken at Russland bör bli et demokratisk land-,og de går ut for å opplyse folket. Lenins oppfattning var dog at det ikke lönnet seg å gå denne tunge vei, men at man burde gå atter Marx s prinsipper.

Efter den Russisk-Japanske krig, går det bare et par år, så bryter streike ut i Russland. Oktobermanifestet kommer i stand, og Zaren avtvinges et lofte om full amnesti for politiske fanger, tale og trykkefrihet.

Allerede i november viser det seg at Zarens lofte bare var en papiravtale - alt blir tatt tilbake og straffeckspedisjoner sendt ut over landet. Det därlige humór vendes mot jodene og massehrenretning finner sted. I löpet av 4 mnd var 600 personer drept uten lov og dom.

Som en gjenaförelse reaksjon kom revansjen i Finland 1918, hvor 14.000 röde fanger ble skutt - foruten de som sultet ihjel i fengslene. Men sovjets arbeidsråd fra de forskellige yrken var imellertid dannet - og disse arbeiterråd fortsetter sitt arbeide - selv om det må skje hemmelig.

Den russiske revolusjon er krigets barn -i motsettning til den franske. Ved krigsutbruddet 1914 bryter store streiker ut i Russland. - Disse blir imidlertid slått ned, og Russland går /med/ inn i krigen. Lederne for arbeiderklassen forsóker á få slutt på krigen, men denne går sin gäng med seir for Hindenburg Vintern 1916 - 17 var en ekstra kald vinter. Russerne, som er dålig utrustit vil ikke mer -. De gir opp - desserterer og store streiker utbryter. Ennu holdes de dog i sjakk av en militar-despotisk makt. Soldatene forbródrer seg ved fronten, större og masser kommer i rörelse og februari 1917 kommer disse masser til Petersburg.

Her eksisterer dumaen - arbet fra revolusjonen 1905 - men dette råd har ingen makt, da Zaren har absolut veto. -

Folkemassene forlanger nu: fred, jorden til folket, og Zarens avsettelse ... Den 15 mars tilsettes en procosorisk regjering. Den cender delegater til Zaren, som befinner seg på Narva-fronten og får ham til å abdikera. Samme natt blomstrer det opp sovjet organer - ikke bare i Petersburg men over hele landet. Der utplukkes et centralråd, - som tar sete i et kejser palats, mens det råd som er tilsatt av dumarn tar et annet.

I dumakommiteeń satt Kerenski. Den prvisoriske regjering proklamerer amnesti for politiske fanger, - og blant de landsforviste, som kommer hjem, er Lenin. Den 16 april kommer han til Petrograd og blir mottatt av en väldig folkemasse ... Han hilser sine kamerater som verdensproletariatets avantgarde, og blir öyeblikkelig leder for bolsjevikerna.

Bolsjevikernes program var.

1/ Fred for enhver pris og uten betingelser.

2/ All makt i sovjetmaktens hender.

3/ Jorden til bönder og landarbeidere.

4/ Reform av samfundsordningen.

Kerenskigruppen hadde omtrent samme program, men hevdet at man först og fremst måtte ha seir over fienden, og at regjeringen skulle vare konstitusjonell.

Ut på sommaren/begynte/blir flere bolsjeviker arresteret. Lenin flykter til Finland. Det er då klart at Kerenski har

sluttet forbund med reaksjonen; og de fremmede diplomater arbeidet sammen med ham.- Kontrarevolusjonen er allerede begynt.

Fra august blir tilstanden ennu mer tilspisset.- Regjeringen er overalt på jakt for å slå revolusjonen ned, men bolsjevikerne viker ikke tilbake for "Den siste striden". -

I oktober er Lenin atter på fri fot, og den 24 okt. sammenkalles en rådskongress i Petersburg. Bolsj. har nu organiserat en militarmakt bak seg. Med Lenin som midtpunkt dannes en liten kjerne - et kabinet - som dirigerer alt. Den provisoriske regjering blir arrestert, - Kerenski flykter - og Lenin overtar makten -. Revolusjonen er gjennomfört. - Men en revolusjon drives alltid fram - Bak den fins desparasjon og fortvilelsens krefter. - Fór eller senere utloses en kontrarevolusjon. - I beste fall blir der fraksjoner, og de forskjellige grupper forsöker så å utrydde hverandre på de mest obarmhjertige måter.

Efter Lenins maktovertakelse kommer det til blodige sammenstöt,men kongressen utgir i en proklamasjon sine synpunkter:

"Bondesovjetter overtar all jord, barn, moderskap og undervisningslover utferdiges, -og til all jordens arbeidere sendtes en oppfordring om å rekke hverandre hendene og avskaffe krigen. Detta skedde i Sovjet Russlands - bonde, arb. og soldatråds navn.

Hva som nu hender, skjer på bakgrunnen av en 3 års krig -

Den ohyggelige konsekvens er nemlig at en hel samfundsklasse - den russiske adel, - blir utryddet - men jorden kommer i bondesovjettenes hender. Med hensyn til freden, går de også til verks: De begjarer en almen fredskongress i december 1917 og setter opp visse punkter. Ingen anneksjoner eller krigsskadeerstattning, national selvbestemmelserett, tilbakegivende av erovrade kolonier, og ingen okonomisk boykott etter /krigen/ våpenstillst. - Hverken de allierte eller centralmaktene ville gå med på dette forslag. Bolsjevikene ville aå at freisundshandling skulle inn på en neutral stat - Heller ikke det lykkedes. Til sist ble freden sluttet i Brest-Litovsk 3 mars 1918. De villkor, som tyskarna då sattes opp er kanske de hårdeste fredsvilkår, som noen gang dr framsatt og viser en helt annen

tankegang angående seierherre og den beseirede. Russland skulle ikke bare avstå fra Finland og Ukraina, men Tyskarne trakk en grense fra Narva til Rostov - Russlands viktigaste kornbod og holdt det besatt - eller"under sin beskyttelse".

Versaillesfreden opphevet Brest-Litovskfreden. Vestmaktenes hungerboykott av Tyskland viser også motsettningen til bolsjevikernes fredsinstilling.

Våren 1918 bryter det ut innbyrdeskrig igjen. Adelen og officerene, som var flyktet til utlandet, har ventet på sin tid. Zarfamiljen blir drept - og nu står Russland omringet av fiender - i allt 14. De fleste armeer ledes av hvite russiske generaler. Efter en tid er det bare en liten ring inne i landet, som holdes av bolsjevikerna. Da foretar de en omgående rörelse /Stalins plan/tar det nuvarande Stalingrad og ved hjelp av partisaner bekjemper de nu sine mange fiender.

I 1920-21 sluttes fred, men da befinner Russland seg i den store hungersnödperioden, da mill. av mennesker döde. Hungersnöden skyldtes delvis misvekts, delvis regjeringens politikk. Under krigsårene hadde nemlig staten"förfogande-rett" over alt. Det som trengs mest er mat -. Alt rekvireres fra böndene, som seter seg til motverge ved ikke å så mere enn de trengte selv. Nansen kommer til Russland - blir vidne til denne uhörte nöd og vender seg til Nasjoners Forbund med bońn om hjelp. N.F. avslår, og Nansen må ad privat vei ordne sitt hjelparbeide.

Lenin, som var knekket på grunn av den overmektige hungersnöd, går over til en ny ekonomisk politikk N.E.P. Den innebar visse lettelser for bońdene, samtidigt som han sökte å få forbindelser og kreditt i utlandet. Tiden fra 1921-28.

Til 1921 hadde kirken vart utenfor revolusjonen. Under hungerperioden begjarer staten å få noe av kirkens enorme eiendom. Kirken vegret/hevdet at staten ikke hadde rett å gi bort kirkegods, som ju var gaver til kirken./ Då begynte staten å <u>ta</u> fraa kirken.

I 1927 kommer <u>en slags</u> reaktion. De forbindelser, som föregående år sluttet, blir brutt. Russland nektes kredit. Le-

nin er imidlertid död, og Stalin, som nu er lederen kommer med sin 5,års plan. Russlands hele existens avhenger av deres egen produksjon. Uten utenlandskkapital - skulle russerne nu kjempe seg gjennom 5 år - i sult og svett. Men i lopet av den tiden, skulle de ha skapt sin tungindustri.

Vanskeligheter viste seg overalt -. Stadig foíte man sabotasjen, både fra utlendinger og misfornóyde russer. - Da staten merker at kirken står bak böndernes motstand, begynner forfölgelser mot prester.

Den förste 5 årsplan varer til 1933. Da går man inn i en lysere periode, og Statlin setter opp en ny 5 årsplan - Denne gang lettere industri.

Hösten 1934 kommer mordet på Kirov - statsholder i Leningrad. - Dette mord utlöste en kolosal terror og store processer. Da det skedde tok man avgjort avstand fra Russland, senare er man tilboyelig til å tro at det virkelig var öppdagelsen av en femtekolonne i Russland.

I sovjetunionens forfattning merkes intet til diktatur uten i ett punkt; Der står: undersökelses kommisjoner kan tesettes när som helst. Den er bygget på en socialistisk oppfattning.

Vi finner i loven ting som:

1/ Alla medborgare tillerkännes frihet att utöva religiösa kulter och frihet till antireligiös propaganda.

2/ Varje propaganda för undantagsställning eller hat eller ringaktning på grund av ras eller nationalitet, straffas av lagen.

Sovjetunionens medborgares likeberättigande på alla områden av det ekonomiska, statliga och socialpolitiska livet, oberoende av deras nationalitet och ras, är en orubblig lag.

Lenin hevdet også at diktaturet er en gjennomgangstid. - En gang skal det nye samfundet vare befestet - da behöves hverken politi eller soldater. - Det er derfor et spörsmål om hvadan den nuvarande diktatur engang skal avvikles. - Krigem har selvfolgelig også skjerpet makten hos den centraliserande figur.

§ 3. På grunn av regnvaret ble det tendt "brasa" ved kaffen - og efterpå sang koret.

§ 4. Kl. 5 var frk. Tham så smil å vise kursdeltagerne "lagården.

§ 5. Kl. 19.45. Möte i Fogelfkykt. Först sang man tre danske sanger, senere innledningsfor. av frk Anne Gretha Carlsson om bostadens betydelse för familjen, og frk Andersson: Obligatorisk hemutbildning för kvinnor. Efter diskusjonen hyggelig samkvem med te og Smörbröd.- Wessels dikt Smeden og bagaren ble lest.

Söndagen den 22 juli

§ 1. Enhver tilbrakte formiddagen som han selv önsket.--

§ 2. Middag med flere gjester, deriblant Rektor Lönnborg.

§ 3. Athen, gallileen och vårt eget ögonblick.

Referat av rektor Lönborgs föreläsning på Medborgarskolan, Fogelstad den 23 juli 1944.

Platon levde i en tid, som i många avseenden påminner om vår egen tid. Han föddes under Polyponesiska kriget och var med och kämpade under det. Platon var en man, som man skulle kunna säga var predistinerad att bli politiker. Men det hände något, som gjorde, att han helt lämnade det politiska livet och det var att Sokrates dömdes till döden. Detta upprörde Platon djupt i all synnerhet, som det hände under en styfelse, som man skulle ha kunnat vänta skulle ha sinne för tankefrihet. Han lämnade Athen, antagligen också av den orsaken, att han liksom Sokrates var hotad. Under 10 års tid var han borta från Athen och under dessa år besökte han Egypten, Mindre Asien, Kreta och Italien. I Italien gjorde han bekantskap bl.a. med Syrakuses ledare, Diompos d.ä. samt en av dennes närmaste man Dion, av vilken han fisk ett mycket starkt intryck. Dion var mycket begåvad ung man och Platon väntade sig att Dion skulle bli en mycket stor statsman, en förväntan, som Dion emellertid ej alls uppfyllde.

Då Platon kommer tillbaka till Athen är det hans föresats att ingripa för att få till stånd ett bättre sakernas tillstånd. Han anser att för att få bättre människor vill det till en bättre uppfostran. Han blir särför lärare. Det fanns gott om lärare på den tiden, de s.k. stofisterna, men deras uppfostran

gick ut på att lära eleverna, hur de skulle komma fram i världen och få bra platser. På denna punkten har Platon upp stridеn. Han anser, att det är ej för att komma sig fram i världen, man skall bereda sig, utan man skall lära sig att handla så , att ens handlingar bli till välsignelse. På detta grundade han sin akademi. Vid denna akademi spelade samvaron en stor roll- samvaron under Eros hägn. Lärjungarna fingo lära mycket matematik, då Platon ansåg att detta var ett ämne, som eleverna verkligen kunde tillägna sig. Filosofi studerades även, fast ej i så stor utsträckning samt geologi och f.ö. alla möjliga ämnen.

Platon ville lära eleverna att upptäcka något hos sig själva. Han tog inte emot till sin akademi sådana, som ville skaffa sig kunskaper endast för att komma fram i livet, dem skickade han iväg.På grund av detta fördes en våldsam strid mellan honom och andra lärare. Denna strid fördes fram inför offentligheten genom Platons dialoger. Platon började skriva dialoger, då han efter Sokrates död skrev försvarstalet, i vilken han säger ifrån, att han anser, att Sokrates blivit orättfärdigt dödad, och att de, som dödat honom därigenom öppnat vägen för andra, som skulle komma att säga detsamma som Sokrates, men ännu mycket skarpare. Försvarstalet väckte mycket stor uppmärksamhet i all synnerhet som Platon lägger det han säger i munnen på Sokrates, alltså i munnen på den man de dömt till döden

Då Platon arbetat med sin akademi i 10 år, far han till Syrakuse för att hjälpa Diompos att upprätta en ny lagstiftning. Han missluckades med detta uppdrag och kallar resan för sin olyckliga odyae och skriver om detta i 7:de brevet.

Det uppstår strid om Platons filosofi, men Platon värjer sig mot dessa skrifter och säger att fastän han inte tagit del dem, kan han säga, att intet i dem kan vara sant, ty han har aldrig skrivit ett ord om sin filosofi. Då han talar ger han aldrig något svar, något man kan skriva upp och taga med sig hem och säga, det och det har Platon sagt. Han vill att åhörarna skall gå hem med ett stygn i hjärtat, med något att fundera vidare på. Han säger, att hans innersta filosofi är något man ej

kan uttrycka i ord, men för den som sysslar med dessa ting i samvaro med andra kan det plötsligt hända, att ett ljus tänts såsom av en grista och sedan lyser med egen kraft. Förutsättningen för att detta underbara ljus skulle tändas var, att man utan avund och ärelystnad sökte sanningen och sökte den genom långvariga studier och i samarbete med dem, som önska detsamma. Platon säger, att han skulle gärna vilja kunna skriva och tala om ljuset, som tändes, men han tror inte stt det är möjligt, ty om han gjorde det skulle somliga hysa förakt för filosofi medan andra skulle bli uppblåste. Men han tror att han skall kunna skriva så, att han ger en vink åt några få och det är hans stora längtan under hans sista år att kunna ge denna vink och ge den skriftligt. Hans stora diktverk Gästabudet är skrivet i denna tanke. Den handlar om ett stort gästabud, dit Sokrates kommer jämte andra. Även Aristofane är med, vilket kan tyckas underligt, då Platon förut skrivet bittra och skarpa saker mot denne i Försvarstalet . Platon låter Aristofanes hålla ett av de mest spirituella talen vid gästabudet. Han talar om Eros. Människorna voro från början skapade som ett klot med 4 armar och 4 ben. Men de blevo så motspänstiga mot gudarna att Zevs uppmanade Apollow att klyva dem, Kärleken är att båda dessa hälfter söker varandra. I Gästabudet talar till sist Sokrates och det han säger är en direkt fortsättning på det Platon skrivit om i 7:e brevet. Kunskapen ha de fått av en vis kvinna Diotina, som sagt dem att Eros älskar det sköna och det goda. Han är ej i sig själv god och skön men han älskar det och vill söka förvärva det. Han vill älska och föda i det sköna och däri skapa odödlighet. Det gudomliga kan icke uppnås genom vetande det måste upplevas och vägen till upplevensen är Eros. Det är en helt ny livssyn människorna fått genom Eros. När man upplevt detta underbara börjar det nya livet. Först då har man funnit den samma dygden. Allt man sedan gör är ett utflöde av detta innersta väsen och det flödar ut lika naturligt som rosen bär blommor. I sin dikt vill Platon peka på hur en människa, som upplevt detta underbara ter sig i verkligheten. Han för då fram Sokrates och dikten slutar med den druckne

Alkehiades håller ett lovtal över Sokrates.- Detta är alltså Platons filosofi att uppleva det gudomliga och den som gjort det har den verkliga dygden - godheten, som väller fram av sig själv utan att man reflekterar, bara genom att vara till.

II. I Gallileen rådde på Jesu tid, ett förhållande som i mycket liknar vår tids. Det var ett land ockuperat av romarna, vilka på allt sätt utsög landet. Gent emot dessa romare står ett i högsta grad splittrat folk. Under den romerske landshövdingen står stora rådet, som ej har annat intresse än att hålla sig väl med romarna. Allmänheten såg på dem som förrädare, som tog de stora inkomsterna, som inflät vid offren och andra tillfällen. Tiondelen gick i översteprästernas fickor. Så fanna det en riktning, de nationella, som endast önskade gripa till vapen för att få bort romarna. Fariseerna däremot ville att man skulle vänta tills Gud själv ingrep och gjorde slut på förtryckarna. Lagen spelade en mycket stor roll, om än inte alla höllo lagen. Det fanns också en grupp, som kallades de fromma. De hade sin näring i psaltaren och profeterna och sökte endast Gud utan att blanda sig i allt det yttre. Alla patrioter hade klart för sig, att rom. måste bort. Den som inte tyckte det var en förrädare . All kraftig ungdom hörde till denna gruppen och det gjorde säkerligen också Jesus i sin ungdom. Han och hans broder Jakob voro Davidsättlingar och det finns det som tyder på, att det varit en stor frestelse i hans liv att ställa sig i spetsen för sitt folk. Detta framgår ur berättelsen om frestelserna i öknen samt ur den händelsen då Petrus hälsar Honom som Messias och han svarar: "Gå bort satan." Detta tyder på, att han påverkats starkt av nationalismen, men han fann att det icke var den vägen Han skulle gå, utan en väg, som förde honom ej på Davidstronen utan på ett kors.

Vad vi vet om Jesus stöder vi på traditionar av mycket olika karaktär. Om somligt måste man säga att det är absolut omöjligt, det kan inte ha skett på det sättet. Man kan tala om två traditioner, som framgått ur olika källor. Den ena är Messiastraditionen, som framvuxit bland de människor, som med all makt vil-

le framhålla, att Jesus var Messias, trots att Jesus själv bestämt avvisat tanken på att han var Messias. Den andra traditionen är Lukastraditionen, som finns bevarad endast hos Lukas. Det är en grupp berättelser, som han ensam har såsom Den barmhertige samariten, Synderskan i Simons hus, Den förlorade sonen, Äktenskapsbryterskan . Den riktning, som uppstod hos dem, som kallades de fromma är den som träffat rätt, de förstodo Honom. Men de, som ansågo sig något vara, de som Paulus kallar "de övermåttan höga apostlarna" det är dessa, som togo ledningen och skapade läran. Man kan säga, att Jesus i berättelsen om Den barmhärtige samariten framlagt hela sin lära fullkomligt och restlöst. Gud bryr sig inte om offer utan endast rättfärdighet och barmhärtighet. En annan sak Jesus framhåller är, att när Gud har utvalt Israels folk var det ej för han älskade Israel mer än andra folk, utan därför att Israel skulle vara Hans missionär. Judarna sågo på lidandet som ett straff. Det var en grundmurad föreställning, att Gud straffade den orättfärdige och belönade den rättfärdige. Jesus har sett mycket av Israels lidande, både förtjänt och oförtjänt, men Han betraktar det som Guds största förtroende till Israel. Det fanns hos de fromma en hel del människor fyllda av de här tankarna. Så uppträder Johannes Döparen, som framhåller att Gud kräver rättfärdighet och barmhärighet. Han betonar även, att alla andra folk är Gud lika nära som Israel. Hos Jesus finner vi precis detsamma. För honom finns ej den minsta skillnad mellan olika folk. Samariten i berättelsen om Den barmhärtige samariten tänker ej på att det är en jude han hjälper, han funderar över huvud taget inte över det han gör, han bara gör det, därför att han ej kan annat. Här är något av detsamma som Platon säger, om än uttryckt på ett annat sätt. En man gräver i en åker och så finner han en skatt - det är himmelriket. Så enkelt är det i själva verket. En kenesisk vis man säger: Dygdens väg är rät, men människorna vilja inte ha det så, utan gör livet inkrånglat. Jesus pekar på en väg, men det har ej intresserat hans anhängare. I Lukastradi-

tionen finns en berättelse om kvinnan, som sade: saligt är det modersskötе, som burit Dig och de bröst Du har diat. Jesus visar ifrån sig hyllningen och svarar: Saliga äro de, som höra Guds ord och gömma det."

Tyra Johansson.

Kl.17.15
§ 4. Rektor Lönnborg talte om Jesus. - Diskussion fortsatte til langt på natt med kaffe på Dubens.

Olga Gravseth. Gudrun Folling.

Protokoll fört vid Medborgarskolan
i Fogelstad den 24 juli 1944.

§ 1. Föregående dags protokoll upplästes och godkändes.

§ 2. Kl. 9.30 fortsatte fröken Holgersson sin föreläsning om socialpolitiska åtgärder.

Socialvårdskommitteń har framlagt ett förslag angående obligatorisk sjukförsäkring, som troligen kommer att antagas i den föreslagna formen.

Lagen om olycksfallsförsäkring av 1916 omfattar alla och är generösare än den tidigare lagstiftningen. Direkta understöd utbetalas vid olycksfall och livstidsinvaliditet och även direkta hjälpmedel t.ex. proteser bekostas. Närstående erhålla också understöd.

Genom 1917 och 1924 års lagstiftning visade samhället, att det hade sin uppmärksamhet riktad på mödrar och barn. Sedan 1917 års lag tillförsäkrades en mor för första gångenunderhåll under tiden närmast barnsbörden - underhållet gällde 6 veckor före och 6 veckor efter nedkomsten och skulle uttagas av barnafadern men kom i praktiken att endast sällan utgå. Omkring 1910 fingo vi vår första skyddslag för kvinnor och barn. Där stadgades bl. a., att kvinnor under några veckor i samband med barnabörd ej skulle få användas i industriarbete, men det talades ej om, vad de skulle leva av denna tid. Både 1912 och 1926 motionerades om moderskapshjälp men utan annat resultat, än att en kommitte'tillsattes. Denna gjorde en synnerligen allsidig utredning och lyfte upp hela frå-

gan till en folkhälsofråga. Förslaget ledde ej till resultat förrän 1930, då moderskapshjälp med 30 kr. tillerkändes alla mödrar upp till en viss inkomstgräns och knöts till sjukkassorna.

I samband med den stora befolkningskommissionens arbete kommo flera förslag till förmån för mödrar och barn. Tack vare att hela frågan lyftes upp ovan partierns och att landets ekonomi just då var starkare än någonsin, gingo många av förslagen igenom vid 1937 års riksdag, som ha kallats"mödrarnes och barnens riksdag." Från 1937 ha vi lagstiftning om mödrahjälp, moderskapspenning och moderskapshjälp samt om bidragsförskott och barnbidrag.

Mödrahjälp utgår efter behovsprövning, som dock är mindre rigorös än fattigvårdens, till ett belopp av numera högst 400 kr., vid flerbörd 500 kr. Den skall i första hand användas till hjälp åt modern och kan utgå i form av t.ex. utrustning åt modern, tandvård, sängutrustning, kostförbättring, hemhjälp och inackordering. Bvn gör utredningen och sätter upp förslag, som prövas av mödrahjälpsnämnden.

Moderskapspenning om 75 kr. ges utan bvns prövning efter vissa inkomstgränser. Medlem i sjukkassa får s.k. moderskapshjälp om högst 110 kr., varav 75 kr. utgår av statsmedel. Båda dessa hjälpformer handhaves av sjukkassorna. Förlossningsvården är nu praktiskt taget kostnadsfri.

Lagen om bidragsförskott innebär att samhället, då barnafadern ej kan betala, förskotterar det underhållsbidrag, som enligt dom eller avtal skall erläggas. Samhället förbehåller sig dock rätt att av barnafadern återkräva det förskotterade beloppet. Bidragsförskott beviljas med hänsyn till sökandens taxerade inkomst men efter en ändring 1943 kan man hos länsstyrelsen begära omprövning om förhållandena äro annorlunda än taxeringen utvisar.

Lagen om barnbidrag tillförsäkrar barn underhåll i fall då den försörjningspliktige är död eller invalid. Den har kompletterat de andra barnlagarna på ett förträffligt sätt. För vårt

land var det mycket lyckligt att lagstiftningen om mödrar och ekonomiska barn antogos innan kriget kom och att landets situation visat möjlighet att bibehålla dem.

§ 3. Efter en kort rast fortsatte fröken Holgersson med att tala om mötestaktik. När man gör upp program bör man ej splittra det på olika områden utan låta vsrje sammankomst få en viss prägel. Man tycker nämligen ej om att kasta sig från en stämning till en annan.

Ordf. skall under en diskussion själv tala så litet som möjligt. Vill han yttra sig /deltaga/ i diskussionen, bör han överlämna klubban åt v. ordf. och yttra sig som medlem.

Teoretiskt kan man ej sätta gräns för diskussionens längd men i praktiken kan man komma överens om att begränsa talarnas antal. Då proposition begäres, kan ordf. bestämma, om den skall tas upp eller ej, om remiss begäres, anses frågan ej tillräckligt utredd och skickas till annat forum för vidare utredning. Även återremittering kan begäras d.v.s. frågan återsändes för ny behandling, kanske med ytterligare sakkunskap tillkallad plan kan också bordlägga en fråga d.v.s. uppskjuta frågans avgörande. Därtill fordras att 1/3 av de röstande samtycka.

Man talar om 1/ enkelmajoritet d.v.s. en grupp är störst i förhållande till de övriga, 2/ absolut majoritet d.v.s. minst hälften av de röstande och 3/ kvalificerad majoritet d.v.s. mycket större majoritet än hälvten, hos oss vanligen 1/3 av de röstande.

Om bordläggning eller remiss begäres, är det bäst att avbryta diskussionen så snart som möjligt. Vid förnyad bordläggning fordras antal majoritet, likaså vid remiss och återremiss. När diskussionen är slut, skall ordföranden sammanfatta vad som förekommit och sedan ställa proposition så klart och enkelt som möjligt och så att de närvarande kunna svara med ja eller nej. Är man osäker om ja eller nej överväger kan man kasta fram frågan och framställa den så, att man ej får nej svar tlexl "avslår förslaget?" Om flera förslag föreligga, skall man alltid framställa det förberedande organets förslag först, däref-

ter reservanternas nu sist de som framkommit under sammanträdet.

Begäran om votering får icke avslås. Votering kan vara öppen eller sluten. Den öppna sker i vårt land vanligen genom handuppräckning. I riksdagen, landstinget och fullmäktige har man gått ifrån sluten votering. Vid val förekommer alltid sluten votering och på stämma och i förening kan den förekomma även i sakfrågor. Förslag till votering kallas voteringsproposition. Den fråga, som ordföranden anser med ja besvarad, tager han upp till japroposotion och den skall vara med till slutet. Finns endast ett förslag till blir detta nej-proposition, finnes två förslag till gör man det ena till nej-proposition genom att ställa kontraprotosition, enligt följande: Förslagen åro A,B och C. A är ja-proposition. Mellan B och C ställes kontraproposition, varvid t.ex. B blir utslaget och då blir C nej-proposition. Mellan A och C kommer sedan huvudvoteringen. Finnas flera förslag kan man också gruppera dem och hänskjuta analoga förslag till samma grupp. Yrkande om remiss, återremiss och bordläggning tages upp separat.

Valhandlingen är en och valet skall befäatas med ett klubbslag. Därför skola alla de föreslagna namnen tagas upp och ordf. sedan med klubbslag befästa, vilka han anser valda. Om votering begäres övergår valet från öppet till slutet val. Var och en skall rösta med lika många namn, som antalet platser som skola besättas, eljest är röstsedeln ogiltig. I en förening kan man begränsa vilka som få kandidera men inte vid offentliga förhandlingar.

§ 4. Kl.14.00 hade kursen repetition för fröken Stenhammar och fru Lundequist.

§ 6. Rektor Hermelin föreläste om den fascistiska diktaturen.

En av skilnaden mellan bolsjevikisk och fascistisk diktatur ligger i de förhållande var ur de kommit. I Ryssland växte den fram ur tzarväldet och utgör proletariatets diktatur och avser att skapa Marx'socialistiska samhälle, där produktionsmedlen äges av staten eller arbetarkollektiv. Det finnes där ett 70-tal republiker, därav 13 storrepubliker med mindre,auto-

noma stater anslutna till dessa. Inom dessa är det kulturella livet självständigt med avseende på skolor, språk o.d.

Kalinin är president i kommisariernas råd /vilket motsvarar ministären/ och Stalin äger makt i egenskap av kommunistiska partiets ledare, s.k. partisekreterare. Under kriget har han blivit utnämnd till marschalk och krigsminister och är således högste befälhavare över röda armeń. Dessutom har han personliga prestigen, sedan interventionskriget.

I de andra länderna med diktatur har denna vuxit upp ur ett parlamentariskt styrelsesätt. Ledaren för ett parti har skaffat sig en personlig livvakt och med stöd av denna sedan skaffat sig makten på laglig väg, genom att framtvinga sitt val till premiärminister. Ledaren har sedan förhindrat, att andra partier har fått finnas och därmed huggit av parlamentarismen, som fordrar att det finns opposition. Partiet säger sig veta att deras program är det enda rätta och därför har det skyldighet att undanskaffa alla andra partier. Det tar hela opinionsbildningen i sin hand med alla tillgängliga medel.

1914 hoppades man att andra internationalen skulle hålla, med "borgfred" slöts. I Italien var socialismen stark och rätt kommunistisk betonad och fanns även i universitetskretsar.

Vid denna tid var Mussolini redaktör för den socialistiska tidningen "Framåt." I denna skrive han en ledare med uppmaning om, att Italien skulle gå med i kriget. Detta rönte stort motstånd och han blev utsluten ur partiet. Han bildade då en annan tidning, vari han fortsatte på den inslagna vägen. På våren 1915 gick Italien med på västmakternas sida. Italiens insats i kriget blev ej vad västmakterna väntat, varför de ansågo, att de ej behövde infria sina löften vid fredsslutet. Under fredsförhandlingarna underblåste Mussolini en nationalistisk ande och bildade med hemvändande soldater och andra små grupper, s.k. "stridsknippen","fascio di comtattimento".

Efter freden under intryck av ryska revulotionen känner sig socialisterna starka igen. Skräcken för Bolsjevismen och dess ekonomiska följder griper många och för dessa synes fas-

cismen vara den enda rädningen. Nu klarnar konturerna. Den innersta avsikten är att få fram ett samhälle, som utan motstånd fungerar som ett fulländat krigsmaskineri. Fascismen maste alltså alltså gå mot arbetarorganisationerna.

Vid en generalstrejk i Bolongal922 uppträdde fascisterna med kulsprutor och strejken torkade in. I oktober samma år hade Mussolini generalmönstring i Neapel av sina 200.00 svartskjortor, som de kallades. Denna militärmakt helt utanför statens ordinarie arme'tågade mot Rom. Mussolini lyckades härigenom bli konseljpresident den 30 oktober 1922, trots att fascisterna voro ett fåtal i deputerade kammaren.

Vid nästa val fick partiet majoritet i riksdagen, tack vare den s.k. "recinoljekuppen". Partiets högsta råd, "Il grand Consiglio Fasciska", som var partiets styrelse, blev nu inbygd i statsförvaltningen och hade att representera folket. Den blev vid sidan av konungen landets styrelse.

Rådet hade många funktioner att fylla bl.a. sätta upp vallistorna till riksdagen. Hela näringslivet dirigeras uppifrån, arbetsförhållanden och vilka industrier, som får finnas.

Mussolini röstades ut ur det högsta rådet av det fascistiska partiet självt den 25/7 1943.

§ 6. Kl. 19.45 var det klubbafton och ämnet "Tror vi på fascismen?" diskuteras.

§ 7. Därefter samlades"kursen"i för att dricka kaffe.

Fogelstad son ovan.

Elisabet Svanström. Anna-Greta Carlsson.

Magnhild Olsson. Ingrid Ryderberg.

Protokoll, fört vid Medborgarskolan Fogelstad den 26 juli 1944.

§ 1. Föregående dags protokoll upplästes och godkändes.

§ 2. Föreläste fröken Holgersson om våra skatter. Den privata äganderätten är tillfinnandes, men staten betingar sig en avsevärd del av inkomsterna. Frågan är om inte Sverige gått för långt på beskattningsvägen, så att detta blir ett hinder

för den fria näringsutövningen. Men å andra sidan ha vi genom skatterna skaffat oss förmåner, som enskilda aldrig skulle kunna skaffa sig, exempelvis hälsovården och sjukvården. 1919 fick vi den bestämmelsen, att svenska folket själv skall ge upp sina inkomster genom deklaration. När det gäller en jordbrukares deklaration är det genom lag fastställt, att man skall beräkna en viss procent i avkastning, och beräkningen man går efter är 5% av vad hela jordbruket är värt. På detta värde uttar samhället skatt till kommun och stat. Taxeringsvärdet är det pris, man anser vara rimligt vid försäljning och detta taxeringsvärde bestämmer samhället ej fastighetsägsren. När renningvärdet icke är stabilt utan t.ex. sjunker och man då belånat fastigheten, vilket kan ske upp till 60 a`70 % eller i regel 2/3 av taxerings -värdet kan detta betyda en mycket stor kris. Under den innevarande kristiden ha vi grsderat oss mot jobberi med fastigheter genom hyreslagarna, som dock kan synas vara onödigt stränga. Denna lag innebär, att fastighetsägarna icke få höja hyran trots att reparationer och andra utgifter, som t.ex. skatter blivit större.

Det finns ett flertal olika skatter, som betalas vissa bestämda tider på året. En undersökning pågår, som skall söka utreda, om inte skatten kan betalas vid skattekällan. Privata intressekontor har inrättats, där skatten fördelas jämnt över hela året. Den statliga skatten är enhetlig. Landstingsskatten däremot bestämmes av varje landsting och kan variera mycket för olika områden. Landstingsskatterna användas huvudsakligen till hälsovård och sjukvård. Kommunalskatten, som bestämmes av kommunerna själva variera ännu mer för olika kommuner. Önskemål har framkommit om att få till stånd en mera enhetlig beskattning av kommunerna.

På årets andra ordinarie sammanträde göra kommunerna upp sin budget för det kommande året och till detta sammanträde skall taxeringsnämnden ha granskat alla deklarationer. I taxeringsnämnden och sedan alla styrelser och nämnder är det viktigt att man väljer in personer från olika delar av beskattningsom-

rådet liksom att olika yrken bli representerade.

Var och en är skyldig att deklarera. Skulle man underlåta att göra det, blir man ändå upptaxerad men har ej rätt att klaga, om man skulle anse, att man blivit för högt upptaxerad. I deklarationen göres vissa avdrag bl.a. grundavdrag och familjeavdrag. Genom detta sistnämnda ha vi i praktiken infört ungkarlsskatt. Man kan anse, att de ogifta härigenom blivit orättvist behandlade, då ju även ogifta kan ha försörjningsplikt.

Taxeringsnämnden ha att få fram skatteunderlaget i en kommun, vilket ökat enormt under de senare åren på grund av de höjda lönerna. Man får fram skatteunderlaget genom att räkna ut huru stora inkomster ett samhälle har och dela denna summa med antalet invånare. Man får då veta huru mycket som står bakom varje person i kommunen. Sedan skall taxeringsnämnden beräkna vilken skatt, som skall tas ut på varje skattekrona för att få fram de medel kommunen behöver. 5 i skatteunder-lag, d.v.s. 500:- kr. bakom varje innevånare är f.n. ganska normalt.

Ibland uppstår hetsiga debatter om skatterna skall ökas eller tullarna höjas. Om t.ex. högern vill öka kaffetullen, röstar vänstern däremot i stället för höjda skatter; detta beroende på, att de ökade skatterna ej komma att beröra de lägre inkomsttagarna i samma utsträckning som de högre. Omsättningsskatten har ansetts orättvis, då den drabbar de lägre inkomsttagarna mest.

§ 3. Därefter uppgjordes Kontemättas budget enligt följande:

Inkomster.

Beräknad behållning	2.000:-
Skog	2.000:-
Anelag	1.500:-
Skogsaccis	1.500:-
Summa att uttaxera 5:25 pr skattekrona	26.250:-
Summa Kronor	33.250:-

Utgifter.

Räntor och amorteringar	1.500:-
Transport	1.500:-

Transport	1.500:-
Fvst enl. särskilt förslag	12.000:-
Bvn " " "	2.500:-
Övriga " "	4.000:-
Kommunal tvättstuga	5.000:-
Löner och arvoden	4.000:-
Skatterestantier	2.000:-
Allmän fond	500:-
Reservanslag	1.000:-
Oförutsedda utgifter	750:-
Summa Kronor	33.250:-

§ 4. Kl. 14.15 samlades deltagarna till övning för fru Lundequist och fröken Stenhammar.

§ 5. Kl. 19.45 hölls årsmöte i klubben Fogelflykt.

Fogelstad som ovan

Maria Person Tyra Johansson.

Styrelsen för klubben Fogelflykt får härmed avgiva följande årsberättelse rörande verksamheten under år 1944.

Styrelsen har utgjorts av Hulda Cederlund ordf., Viveka Viotti v.ordf. Ingrid Ryderberg sekr.,Linneá Klingmark v.sekr., Berna Hjälm, kassör. Revisorer har varit Magnhild Olsson och Elisabet Svanström. Klubben har under året haft 5 sammanträden.

Ur programmen kan framhållas ämnen som alla livligt diskuterat: Utan kvinnan inget folkstyre.Inledare Frkn E. Tamm
Kristendom i vardagslivet " " Ingrid Ryderberg
Bostadens betydelse för familjen. " " Anna G.Carlsson
Obligstorisk hemutbildning för kvinnor " " Anna Andersson
Tro vi på pacifismen " " Ebba Holgerson

En klubbafton var anordnad i form av frågelåda. Ett stort antal frågor hade inlämnats för diskussion. Flera av dessa frågor besvarades av Doktor Ada Nilsson.

Vid alla sammanträden ha trakterings förekommit.

En dag var klubben på utflykt till Fru Elsa Björkman-Goldschmidt , Strömkärr. Färden företogs pr cykel, bil och och hästekipage. Vi blevo varmt emottagna av Fru Elsa Björkman-Goldschmidt i hennes idylliska stuga där kaffe senare intogs. Innan avfärden sjöngs unisont några sånger.

Föreningens medlemsantal har varit 27 st.

För styrelsen
Hulda Cederlund,Ordf. Ingrid Ryderberg, Sekr.

Årsavgift för klubben Fogelflykt, Sommarkursen 1944.

	Inkomst
Fröken Anna Andersson	0.75 kr.
Fru Kajsa Dickeŕ	0.75 "
" Anna Boden	0.75 "
Fröken Anna Greta Carlsson	0.75
Fru Hulda Cederlund	0.75 "
Fröken Signe Hasselrot	0.75 "
" Berna Hjälm	0.75 "
Fröken Danita Höglund	0.75 "
" Tyra Johansson	0.75 "
Fröken Linnea Klingmark	0.75 "
" Kerstin Larsson	0.75 "
" Karin Lindström	0.75 "
Fru Ragnhild Lindström	0.75 "
Fröken Viola Nygren	0.75 "
" Magnhild Olsson	0.75 "
" Maria Persson	0.75 "
Fru Ellen Petersson	0.75 "
Fröken Klara Rahne	0.75 "
Fröken Ingrid Ryderberg	0.75 "
" Kirsten Schottländer	0.75 "
" Britta Sunnerheim	0.75 "
" Elisabet Svanström	0.75 "
" Helga Ventz	0.75 "
Fru Viveka Viotti	0.75 "
" Berta Wretelius	0.75 "
" Anna Brunnstedt	0.75 "
Fröken Märta Holm	0.75
Kronor	20.25
Avgår utgift till årsmöte	16:-
Behållning Summa Kronor	4:25

Berna Hjälm, Kassör.

Undertecknade ha i egenskap av revisorer granskat Fogelflykts räkenskaper och därvid funnit dem förda med ordning o. reda och försedda med erforderliga verifikationer, varför vi föreslå full och tacksam ansvarsfrihet. Fogelstad 26/7 1944.

Elisabet Svanström. Magnhild Olsson.

Lördagen den 15 juli hade Fogelflykt anordnat sin andra klubbafton.

§ 1. Fru Ragnhild Lindström förklarade sammankomsten öppnad och hälsade alla gäster och klubbmedlemmar välkomna.

§ 2. Till ordförande för kvällen utsågs fru Ragnhild Lindström och till sekreterare undertecknad.

§ 3. Sedan ett par sånger sjungits, vidtog förhandlingsrna. Föregående mötesprotokoll upplästes och godkändes.

§ 4. Till programkommitte för följande möte valdes fröknarna Magnhild Olsson, Elisabet Svanström, Maria Persson, Danita Höglund och Tyra Johansson .

§ 5. Efter detta ansåg sig klubben redo att övergå till kvällens huvudprogram, nämligen frågelådan. Många hade i förväg lämnat in frågor, som de önskade få besvarade. Varje fråga belystes och kommenterades av en inledare, varpå ordet förklarades fritt. Många livsviktiga frågor, psykologiska såväl som sociala behandlades och besvarades om möjligt, varvid särskilt doktor Ada Nilssons och våra läsares krafter togs i anspråk, men också inläggen från kursdeltagarnes sida voro talrika. Ett viktigt beslut fattades under diskussionens gång: Frutiteln bortlägges hädanefter vid Fogelstad och gifta som ogifta kallas fröken.

§ 6. Frågelådan avslutades, varvid ännu icke behandlade frågor uooskötos till följande dag. Förfriskningar intogs.

§ 7. Ordföranden upplöste sammankomsten sedan några sånger gemensamt sjungits. Fogelstad som ovan

Kerstin Larsson, Sekreterare.

Protokoll, fört vid sammanträde med klubben Fågelflykt den 18 juli 1944.

§ 1. Kl.19.45. Fröken Maria Persson förklarade sammanträdet -na. öppnat och hälsade gästerna och klubbens medlemmar varmt välkom

§ 2. Till ordförande för kvällen valdes fröken Maria Persson och till sekreterare undertecknad.

§ 3. Föredrogs protokollet från föregående sammanträde och godkändes.

§ 4. Företogs val av kommitterade för nästa sammanträde. Valda

blevo fröknarna Kirsten Schottländer, Anna Greta Carlsson, Linneá Klingmark, Britta Sunnerheim samt Anna Andersson.

§ 5. Lästes Jeanna Oterdahls dikt Mästaren och barnet, av sekr.

§ 6. Diskussion över ämnet Kristendom i vardagslivet. Inledare var fröken Ingrid Rydbäcker, som betonade den personliga upplevelsen av Gud som förutsättning för att kunna leva ut sin kristendom i vardagslivet. Hon framhöll vidare vikten av att söka få bort allt det som skiljer en människa från Gud och från andra människor. Om vi se på vad Kristus egentligen sagt oss, finna vi att alltsammans handlar om kärleken, men det gäller för oss att få vardagslivet genomsyrat av denna hans kärlek. Bland de problem, som framför allt möter oss i vardagslivet framhölls samarbetet, vår lust att äga och alla de problem, som möta oss i gemenskapen med våra närmaste - i hemmet. Inledaren slutade med en önskan, om att de närvarande skulle framkomma med sina erfarenheter, för att vi skulle få ämnet belyst från olika synpunkter. - Härefter vidtog diskussionen, som blev lång och innehållsrik. Trots många olikheter i åsikter och erfarenheter tycktes dock den meningen vara den rådande, att kristendom är inte läror och dogmer utan liv, ett liv med oändliga möjligheter just på den plats, där du blivit ställd i livet.

§ 7. Efter diskussionen var anordnat samkväm.

Fogelstad, dag som ovan

Tyra Johansson.

---

1. Mel. Vi gå över daggstänkta berg.

Från Sveriges olika hörn, fallera
en skara förväntansfulla kom, fallera.
Till skolan, som vi hört om
och platsen, som vi drömt om.
Du Fogelstad, du Midgård i vårt land, Fallera.

Vid grinden oss mötte de två, fallera,
som bums våra hjärtan intog, fallera
till kaffebordet oss förde
och våra namn förhörde.
Till rummen i Midgård vi drog.

Rätt snårt var vi insatta i,
att här är just Platons akademi,
där sanningen vi söka,
våra kunskaper smått föröka
och alla bli ett systerskap, fallera.

2. Mel. Grekisk hymn. Gyllene harpa.

Ädla rektor, Du, som alltjämt delar med dig
till alla du möter
till Dina visdom lyssna vi här
under din ledning dra vi i Hellas in.
Skaran bidar Ditt tecken i andlös spänning
och festens fröjd begynner
och när du vill, vi glömma allt och fångas av
vi-i-sioner och i vårt sinne tjusas vi av sagans glans.

3. Mel. Ej med stora later.

Fosterlandet blir vad du gör det till
hör du Holgerssons stämma så ljus och blid
det är kvinnor, som bo där,
av vår innersta beror det
blir så ljust och hemlikt och tryggt vi vill.

O. du kära Ebba, vår goda fe
med ditt trollspö i handen,
Du lärt oss se hur en kvinna skall vara
för att samhället klara,
glad och god och kunnig och kärleksfull.

4. Mel. Eviga fred.

Scenens gudinna, som bor ibland kvinnor i Fogelstads dälder
och tronar i ärones glans på höga Thalins berg,
scenens gudinna, o kom, o kom
med din brinnande ande led oss,
att komma fram till hela fulländningens glans.

5. Mel. Fjäriln vingad syns på Haga.

Ur den dunkla parkens gömma
kommer glad och leende
Sångens och Musikens drottning
för att oss av rika håvor ge.
Nu hon slår på flygels tonen
så hon skänker inspirationen
tills hon kören får att jubla
i ett starkt och brusande ackord.

6. Mel. Mandom, mod och morske män.

Ett, två tre och fyra fem
nu så kommer vi med kläm
upp å dansbanan så hal
hela långa radens tal.

Våran Märta då
över oss så
att vi som sylfider gå
Spänstig är hon, lugn och fin
bussig vid sin skrivmaskin.

7.Mel. Sverige är mitt allt på jorden.

Fogelstad är mitt hem på jorden
intet är som Fogelstad skönt
med de stora vida gärden
lindlövskranst, furukrönt,
här bor kvinnan med det varma hjärtat,
som till mål sig förelagt
att den svenska kvinnan väcka
till en klar och vidgad syn.

8. Mel. Uti vår haga där.

Uti vår hage här Barbro sig rör
kom hjärtans fröjd
vilja vi något, hon genast allt gör
kom liljor .....

Barbro har sjungit i själar sig in
kom hjärtans fröjd
sångens prästinna med tjänaresinn
kom liljor och .....

9. Mel.Litet bo jag sätta vill.

Här på gården ha vi en
Gullan, som är allas vän.
Hon kan allting överblicka,
sig i kök och salar skicka
och med sången liva opp
våran lilla sångartropp.

10. Mel. Morgonsolen redan strålar.

Goda maten har ni kokat och serverat dag för dag,
Meth och Lida, Brita. Lisa tack, tack tack kära lab.

Glada miner har ni visat ifrån hemmets hjärterum,
därför vill vi er nu prisa denna avskedsstund.

Visa tryckt i år.

1. Mel. Nu vilja vi begynna en domaredans.

Till Fogelstad vi kommo en högsommardag
med cyklar och väskor och filtar.
Alla vi, som nu äntligt kommit hit
horrades mycket få lära.
Alla samlas vi här idag
för att nu i festligt lag
få tala ut om en sak oss tryckt
i våran Fogelflyckt.

2. Mel. Nu han svävade kring.

Vi ha lyssnat till Rektorn med varje atom,
när hon fört os så vida omkring,
då vid Sinai berg uti tordön och blixt
vi hört lagen förkunnas Guds folk.

I från Hellas Athen och Akropolis höjd
ha vi fångats av gudarnas makt.
Domokrat - diktatur vi sett börja en kamp
och den kampen står ännu idag.

3. Mel. Mandom mod.

Fröken Ebba Holgersson
lär oss mötas med fason
i förhandling - diskussion,
uppä stämma - i motion.
Ögon blå, då och då,
oss uppmuntra att gå på.
Lagen föreläser hon
att vi lära leva den.

4. Fjäriln vingad.

Och fru Lundequist oss lärer
läsa dikt och prosa rätt.
Med en säker hand hon för oss
i plastikens rike in,
att vid hovet kunna niga
och få gesten lätt och fin
liksom diafragmas nytta,
när vi andas ut och in.

5. Mel. Att vandra är en härlig lust.

Att sjunga är en härlig lust, att sjunga:,:
vi detta lärt av Stenhammar,
som gnistan tänt i våra bröst,
Att sjunga, att sjunga, att sjunga, att sjunga.

6. Mel. Till Österland.

Och Barbro hon ordnar så stilla
med säker och konstnärlig hand
att vart vårt öga sig vänder
vi tjusas av blommornas prakt.

7. Mel. Tre trallande jäntor.

Fru Meth residerar i köket
och ger oss den godaste mat.
Till hjälp i det väldiga stöket
finns många och ingen är lat.
Tralalalalala .....

Att vi ej skall bliva för stora
av grädde och allt mycket gott
och alldeles formen förlora
den Holmen hon trimmar sin tropp.
Tralalalala .....

8. Mel. Hej å hå, jungman Jansson .

Uti Rosenhanska gården
finns det mången nöt att knäcka
när som allt det dagen givit
skall på kvällen genomgås.
Kanske glömmer de sin frukost
för disput i politiken
det är slarvigt men mänskligt, så sjung hej å hå.

9. Mel. Dold mellan furorna.

Nere hos Dubens idyllen tycks råda
kaffedoft känns både morgon och kväll,

tidigt och sent höres kopparna skramla
Stockholmska vännerna tassande gå.
Hoi, laari, laari, la, hoi, laari laari la.
Sött sover Kirsten på grönskande äng.

10. Mel. Gubben Noak.

Uppå skolan kor så gräddan, som ju stiger högst
men som demokrater
äro vi kamrater
vi som kommit ifrån Nordens alla väderstreck.

11. Mel. Per Spelman.

Ja, här vid Gamaliels fötter vi stå
med frågor och undran och längtan att få :,:
:,: av Vishelten källa, av Kunskapens brunn:,:
Du gamla goda Fogelstad, du Fogelstad, du Fogelflykt.

Fogelstad. I juli 1944.

Ett förnyelsens bad vi gått igenom,
strålande och helande , förmänskligande,
det levande livets egen rytm, hugsvalande.

En kraftkälla hade vi att ösa ur,
rik och porlande, förnyande,
det levande livets egen källa, befriande

Den hjälpte oss fram ur trånga skalet,
befriade oss från fördomar, invanda, betungande,
drog oss fram i ljuset, det strålande,
i ett förnyelsens bad.

En partisan från plogen gick ....

Från plogen gingo vi ut att slåss, slåss för vår frihet,
Mot herrar, som förtryckte oss, slogo ned oss,
Ej kan jag nämnda allt blod, som flöt,
Ej kan jag namnge de kvinnor, som bröt järnringen kring oss.

Ej kan jag sjunga den sång, som bröt fram ur vår strupe,
Ej kan jag se den fröjd, som sjöd fram ur vårt bröst
Utan att känna en glädje så djup, att intet kan vara dess lika.
Då voro vi fria igen vi kvinnor och män i fritt land på jorden.

Avsked till Foglarna 28/7 -44.

Till Honarine

Far åt öster, far åt väster,
alla kära "foglar"små!
Yrrerst ibland livets fester
strålar Fogelstad ändå .....,

Far åt norr och far åt söder
far med vind som blomsterfrö
blott låt eld idag som glöder
aldrig falna ner och dö!

Slut i ömma tankar ringen,
trofast liksom hand i hand.
Vägarna gå åtskils - ingen
känner morgondagens land.

Helga Wentz.
